

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 360
Субота, 22. август 1964. г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

ЦАРСКА НЕЗАХВАЛНОСТ

Када је принц Абдурахман бен Хикем (1778—1859) имао десет година, испред њега је био 31 претендент на марокански престо. Једног дана коњ испод њега се уплашио и урнуо у реку Могхреб на бујалу после кише. Ни један од пратилаца из његове свите није се ни покренуо да би му притекао у помоћ. У последњем тренутку један двадесетогодишњи пастир, по имену Али бен Мухамед, скочио је у набујалу реку и, стављајући на кошку сопствени живот, спасао је дечака.

Тридесет и шест година касније, Абдурахман је, захваљујући читавом низу смртних случајева у царској по-

родини, постао владар Марока. Пастир, коме је тада било већ 55 година, обрадовао се када је чуо за то. Неколико месеци путовао је он пешине од свог планинског села до престонице Марока надајући се да ће добити закаснелу награду за своје добро дело.

Када је стигао у Маракеш бацно се султани пред ноге и пољетио га на давни догађај. Абдурахман је дуго размишљао а онда је тихо рекао: „Награда ти неће бити ускраћена.“ Док је стари пастир устајао, султан се обратио царском целату који је увек стајао крај њега са исуканим јаганаом: „Наређујем ти да изведеш напоље овог човека и да му одрубеш главу.“

Када је пастир поново пао на колена, овог пута да би запитао зар је због тога што је султани спасао живот заслужно смртну казну, овај му је одговорио:

„Не, ниси заслужио. Може ти се учинити да сам свиреп и незахвалан. Али, не заборави да сам ја султан и нема тог блага којим би се могло исплатити оно што си ти за мене учинио. Било шта да ти дам наћи ће се неко ко ће рећи да нисам довољно наградио човека који ми је спасао живот. Жалим, али ти заиста мораш умрети.“

ФЛАШ ГОРДОН

ПОГЛЕДАЈТЕ МЕ, ГОРДОНЕ! ТАКО ИЗГЛЕДА СПАТИФОБИЈА... СТРАХ ОД ПРОСТОРА! НОВА БОЛЕСТ! НЕ СМЕМ ДА ПОГЛЕДАМ НЕБО... ЗВЕЗДЕ... СПАВАМ ПОРЕД УПАЛЕНЕ СВЕТИЛЈКЕ...

И ДРУГИ СУ БОЛОВАЛИ ОД ТОГА... И ИЗЛЕЧИЛИ СУ СЕ...!

ИЗЛЕЧИЛИ? ВИ МИСЛИТЕ ДА ЊИХ ТРЕБА ДОВЕСТИ ОВАМО... ДА МЕ ВИДЕ... МЕНЕ, КУКАВИЦУ?

ВИ? КУКАВИЦА? ВИ, КОЈИ СТЕ ОВИМА НАМА ПОКАЗАЛИ ПУТ ДО МАРСА...?

ВИ, КОЈИ СТЕ САСВИМ САМИ ПРЕЛЕТЕЛИ 50 МИЛИОНА МИЛА ДО МАРСА!

ВИ СТЕ СЕ УХВАТИЛИ У КОШТАЈ СА СВЕМИРОМ И ПОВЕДИЛИ СТЕ ГА! И ОПЕТ КЕТЕ ТО УЧИНИТИ!

ДОЏИТЕ, ГРЕЈСОНЕ! ТРЕБА САМО ДА ПРЕКОРАЧИТЕ ОВАЈ ПРАГ И ДА ПОНОВО СТАНЕТЕ ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ СА ЗВЕЗДАМА!

НЕ... НЕ МОГУ ФЛАШЕ!

ПА ВИ СТЕ ЈЕДНОМ ПОВЕДИЛИ ТО ЗВЕЗДАНО ПРОСТРАНСТВО!

ЈА... ГОДИНАМА НИСАМ ПРОШАО КРОЗ ОВА ВРАТА!

МОЖЕТЕ ЛИ ДА МЕ ДОВЕДЕТЕ ДО МОГ БРОДА? НЕ ЖЕЛИМ ДА ОТВОРИМ ОЧИ!

ГРЕЈСОНЕ, ВИ СТЕ ПРВИ ЛЕТЕЛИ ОВИМ НЕБОМ ИЗНАД МАРСА! ОНО ЈЕ ВАШЕ! УЖИВАЈТЕ У ЊЕМУ!

ЗВЕЗДЕ...

ЦРНА НОК... БЕО КРАЈНИ ПРОСТОР...

ОПЕТ МОГУ ДА ИХ ГЛЕДАМ!

И... ЈА НЕ ПАДАМ!

ДА ВАМ ПОМОГНЕМ У ПЕЊАЊУ?

НЕ, ФЛАШЕ! МОГУ И САМ!

ВИ МОРАТЕ УЗЛЕТЕТИ, ФЛАШЕ! РУКЕ МИ ДРХТЕ ОД УЗБУРЕНЈА... ОВО ЈЕ ПОЛУГА ЗА ЗАГРЕВАЊЕ МОТОРА!

УЗЛЕТЕЛИ СМО, ГРЕГ!

ПРВИ ПУТ ПОСЛЕ ДВАДЕСЕТ ДВЕ ГОДИНЕ ЈА САМ НАПУСТИО ЧВРСТО ТЛЕ!

У ОВОМ БРОЈУ: Лејенде о Ђошшоу. Тајна радио-станица на Дрини. Лукулова Шријеза. »Јеж« у Подграбини. Боби Фишер. Занимљивости у слици и речи. Ко су били Гусари. Сириј.

Ripley's Веровати или не!

Духовна јесца
(PSEUDOPHYNE SORBOGEE)
КОЈА ЈЕ ПОТПУНО БЕЗОПАСНА
ИПАК УЛИВА СТРАХ НЕПРИЈАТЕ-
ЉИМА ЈЕР БОЖИМ ТЕЛА ПОД-
БИМА НА СТРАШЕЊА!

**УКРАШНО
ЛУЧНО
ДРЕВЕ**
У ПАРКУ У
РИБЕНДРО
ПРЕТО, У
БРАЗИЛУ
РАСТЕ СА
ОБА
КРАЈА

**ЈОСЕФ
РАЈНБЕРГЕР**
(1839-1901)
ИЗ ВАЛУЗА (ЛИХТЕН-
ШТАЈН) БИО ЈЕ ЈЕДАН
ОД НАЈВЕЉИХ УМЕТНИ-
КА НА ОРГУЛАМА СВОГ
ВРЕМЕНА,
ПОСТАО ЈЕ ОРГУЛОШ
КАД ЈЕ ИМАО 6 ГОДИНА, А
ПРОФЕСОР МУЗИКЕ НА КОН-
ЗЕРВАТОРИЈУМУ У МИХЕ-
ЛУ У 16. ГОДИНИ

**ОСМЕХ КОЈИ ЈЕ
УНИШТИО ЦАРСТВО**
ПАО СУ, ЖЕНА КИНСКОГ
ЦАРА ЈУА, НАСМЕЈАЛА СЕ У
ЧИТАВОМ ЖИВОТУ САМО ЈЕДНОМ -
КАДА ЈЕ ОН НАРЕДИО ДА СЕ
ЗАПАЛЕ БАКОВЕ НА ЛАЖ-
НУ УЗБУХУ ДА БИ СЕ
ЦАРИЦА ЗАБАВЛАЛА ПОСМА-
ТРАЈУКИ ИЗРАЖЕ ЛИЦА НЕГОВИХ
ВАЗАЛА КОЈИ СУ БЕЗ ПОТ-
РЕБЕ ПОЛЕТЕЛИ ДА БРА-
НЕ ПРЕСТОНИЦУ!
КАДА ЈЕ ЈЕДНА НЕПРИЈАТЕЉКА
ХОДА ЗАСТА ИЗБОЦИЛА НАПЛАД,
СИГНАЛНЕ БАТРЕ БИЛЕ СУ ОПЕТ
ЗАПАЛЕНЕ, АЛИ ЦАРЕВИ ВАЗАЛИ
НИСУ СЕ ОДАЗВАЛИ, ЦАР ЈУ
ЈЕ БИО УБИЈЕН И НЕГО-
ВА ДИНАСТИЈА ЈЕ
ЗБАСЕНА С ПРЕСТОЛА
(ТТО, ПРЕ НЕ)

© King Features Syndicate, Inc. 1964. World rights reserved.

ПРЕКА У НЕПРЕКИ!
ЈЕДАН ПУТНИЧКИ ВОЗ
ПРЕЛАЗИО ЈЕ ПРЕКО ЈЕДНОГ НАД-
ВОЖИЈАКА У СЕВЕРНОЈ
КАРОЛИНИ, КАДА ЈЕ СВОД НАДВОЖИЈА-
КА ЗАЈЕДНО СА ШИНАМА
ПОПУСТИО ПОД НЕГОВОМ ТЕЖИНОМ.
ОСТАЛА СУ ДВА ВАГОНА
ОСТАЛА СУ ДА БИДЕ ИЗНАД ПРО-
ВАЛЦИТЕ ЗАХВАЉУЈУКИ САМО
ОДЛИЧНИМ КВАСИ-
ЛИМА!

ПЕРЈАНЕ ПИТАЧЕ
НЕКАД СУ
ИНАДЗАНЦИ
ИЗ КАЛИФОРНИ-
ЈЕ ИЗРАДИ-
ВАЛИ У
ОБЛИКУ
ПТИЦА

ВУЛКАНИ

Најбоље очувани облици вулканских брегова и планина могу се видети на подручју Црне реке у Македонији, где ижљепљене висоравни сведоче о пореклу тих високих масива. По правцима којима су некада текле велике и снажне уснијазе масе лавина, може се утврдити да су се оне крчећи себи пут, огромном снагом сурвалале у дубодолине и градили нове облике. Сасвим су добро очувани вулкански брегови у кратовско-злетовском подручју код Куманова, Нагоричана и Леснава, где су домаћи геолози нашли врло младе вулканске стене. Најјужнија вулканска област је око планине Кајмакчалан, познате по великој бици у првом светском рату. Ту се протежу две групе вулканских масива — једна око Црне реке, а друга, мноштво већа, почиње планином Видач, изнад котлине Тиквеша. На овом подручју налазе се највиши вулкански брегови на Балканском полуострву, чак и до 2.000 метара надморске висине, и то у об-

лику купа, стубова и пирамида. Остаци некадашњих вулкана могу се наћи и у другим крајевима, чак и у иначе равном Срему око Фрушке горе. Карактеристичних купастих брда има и у Хрватској, као и у Босни и Херцеговини. Вулканске планине на нашем тлу систематски је проучио велики југословенски научник Јован Жујовић (1856 — 1939), први природњак који је у Србији применио микроскоп за изучавање природних предмета, а посебно стена. Резултате својих научних истраживања у Србији, Македонији, Црној Гори и Бугарској Жујовић је објавио у многобројним написима штампаним и у публикацијама Француске академије наука и Академије наука у Дижону. Једно од најпознатијих његових дела о еруптивним стенама штампано је на француском језику. Туристима који са задовољством крстаре живописним планинским пределима Југославије не пада ни на памет да се ве-

НЕКАД НА СВАКОМ КОРАКУ

ома често налазе — на вулканима. Истина, они више нису активни, нити ће то бити, јер су давно, пре много хиљада година, негде поткрај терцијера, престале њихове ерупције. У Србији има неколико вулканских области. Планина Рудник је средиште око којег се налази знатан број вулканских брегова — Островица, Треска, Јашевац, Борач, Котленик и други. Једна од већих вулканских области је и она у чијем се средишту налази Копоник, данас привлачни смучарски терен домаћих и иностраних туриста. На том подручју могу се наћи вулканске масе, и то поготово дуж река Ибра и Топлице. У Врањском Поморављу такође има вулканских брегова од којих су најпознатији Грот, Мркоњ, Облик, Чемерник, Острозуб, као и масив Новог брда. Вулканских брегова највише има у Србији и Македонији, мање у Босни и другим републикама, а готово их уопште нема на границама алпских планина.

Не треба бити стручњак па приметити изразито вулканску планину или брег: обично су то брда у облику пласта, стрмих падина, са извијеним слеменим које је у ствари део лука некога округлог грота. Услед рушења после ерупције, многи такви брегови су изгубили свој карактеристичан облик, тако да само прави стручњак може да запази вулканско порекло појединих предела. Геолози су утврдили да се на југословенском тлу често могу наћи сасвим видљиви остаци некадашњих снажних ерупција, да нас још једино приметних у Јапану. То су окамењени сдирови некада течне лаве који су разливајући се око грота образовали громаде, док се избачени вулкански материјал (пепео и бомбе) налази, у виду слојева.

СВЕТИОНИЦИ БЕЗ СВЕЛОСТИ

За време 18. столећа у Енглеској су светионици врло често остајали без светлости због једног чудног разлога, јер је светлост просто била — поједена! Светионици су давали светлост помоћу свећа лојаница које су се слале чуварима светионика са осталим храном. Али се врло често дешавало, да услед невремена, људи нису могли да донесу храну или су просто заборављали да је пошаљу тако да су чувари врло често гладовали. Када више нису могли да издрже, они су јели свеће које су биле од лоја говеди или оваца и тако су свети-

они остајали без светлости. Све до 1810. године док се нису почеле употребљавати лампе са гасом светионици су често остајали без светлости.

БРОЈ УДИСАЈА...

Број удисаја ваздуха код човека зависи од старости, од пола, од делатности, па чак и од годишњег доба? Једногодишње дете на пример удахне у минути 44 пута, осмогодишње дете 25 пута, а одрастао човек само 15 пута. Жене дишу нешто брже

и при нормалним околностима удахну око 20 пута. Спортиста после напорног трчања чак и од годишњег доба? Једногодишње дете на пример удахне у минути 44 пута, осмогодишње дете 25 пута, а одрастао човек само 15 пута. Жене дишу нешто брже

СКУПА ШАЛА

Војвода Монтагу није био много бистар човек, бар по ошени његових савременика. Волео је да прави разне шале које ни најмање нису биле ду ховите, али које су људи морали да трпе. Међу његове „духовите“ шале спадало је стављање неког прашка који изазива свраб у кревете својих гостију, затим посипање гостију водом од стране послуге сакривене на дрвећу у башти итд. Године 1749. хтео је да покаже сву своју „ду-

ховитост“ објављујући у новинама да ће главно лондонско позориште дати једну чудну представу, али само једно вече. Један човек ће ући у једну обичну боцу и тамо ће певати неколико песама. Извесни грађани и грађанство платили су врло скупе карте. Читав сат пре дизања завесе позориште је било дупке пуно. Тачно када је било време за почетак представе стављена је једна обична боца на позорницу. Радозна-

ност је била достигла врхунац, јер како је могуће да човек уђе у тако малу флашу. Цело позориште је скоро без даха чекало да се појави тај човек. Али прошло је пет минута, десет минута, пола сата, а нико се није појавио. Тада је тек свима било јасно да је то била још једна од „духовитих“ шала војводе Монтагу. За масу је то било и сувише. Почела је да луна столице, цела штоф и разбија све што јој је дошло до руку.

Све разбијене столице ставили су на позорницу и запалили тако да је цело позориште изгорело до темеља. Али раззобеснела маса се није зауставила на томе. Почела је да лу па излоге по улицама идући ка вјединој кући коју су такође запалили. Војвода је једва успео жив да умакне. То је био један од највећих нередџа које је Лондон доживео у својој бурној историји. После тога војвода није правио више своје „духовите“ шале.

НАЈВЕЋИ СПОМЕНИК НА СВЕТУ

Чувени амерички вајар Корцак Зјолковски ради већ пуних шеснаест година споменик „Бесном коњу“, чувеном поглавници индијанског племена Сијукса. Према прорачуну самог вајара рад на споменику трајаће око 30 година и коштаће око пет милиона долара. Споменик ће бити дуг око 230 метара и висок око 200 метара, а ради се на врху Блек Хилс Тандерхид планине, у јужној Дакоти, која је висока око 2.500 метара. Да би тај споменик исклесало у граниту вајар ће морати да уклони око шест милиона тона гранита које ће одбити као сувишак приликом клесања споменика. Вајар Зјолковски који сада има 52. године ради неуморно из дана у дан и верује да ће на време завршити тај споменик. Интересантно је да друштво које је најмили вајара да

предузме тако грандиозни подухват надокнађује преко 75% својих трошкова од туриста који долазе из свих крајева света да виде то чудовиште и добро плаћају ту своју радозналост.

ЗАШТО СЕ ПРСТЕН НОСИ НА ЛЕВОЈ РУЦИ?

Постоје два разлога зашто се прстен носи на четвртој прсту леве руке. Један разлог из чистог сујеверја датира од пре више од 2.000 година. Грчки и римски лекари су веровали да четврти — или како се још зове домали-прст — има директну везу са срцем преко једног нарочитог нерва или артерије. Лекари су због тог мешали лекове тим прстом, јер су веровали да ако има нешто штетно у том леку срце би одмах то означило убрзаним куцањем. У вези с тим остало је веровање да када мушкарац ставља прстен на прст девојке, он осећа преко њега да ли га стварно воли, јер у том случају срце почиње јаче да куца. Други

разлог је чисто практичан. Пошто десна рука којом се више ради не долази у обзир за стављање прстена, остала је само лева рука где је четврти прст најпогоднији за прстен јер најмање смета.

Човек као мамац тигру

За време Римљана позната је ствар да су хришћани бацани дивљим зверима ради разоноде гледалаца. Али до сада је познато да је у новијој историји само у једном случају један човек употребљен као мамац у хватању једне дивље животиње. То се десило

1887. године у источној Африци. Један племенски депо по имену Мандара дошао је на „мудру“ идеју како да ухвати једног леопарда убицу. Он је привезао једног човека за дрво и оставио га преко ноћи док је други човек стајао у близини са пушком у ру-

ци спреман да убије животињу. Животиња је стварно дошла и убила човека који је служио како мамац, али у исто време убила и оног другог човека који је из страха промашио. Међутим, леопард није промашио.

Фонтане Версаља

Величанствене фонтане некадање краљевске палате у Версаљу и водни систем помоћу кога вековима функционисаху, резултат су стрпљивог рада стручњака.

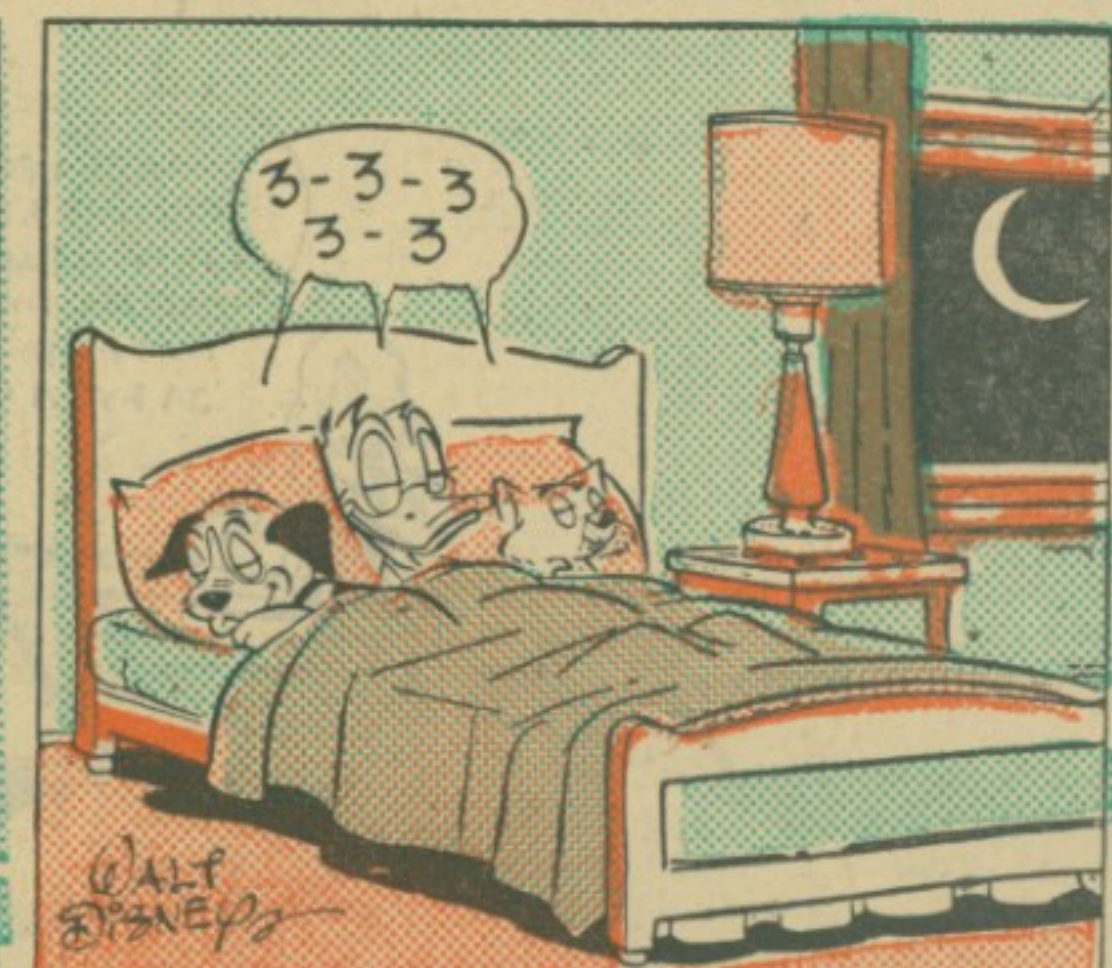
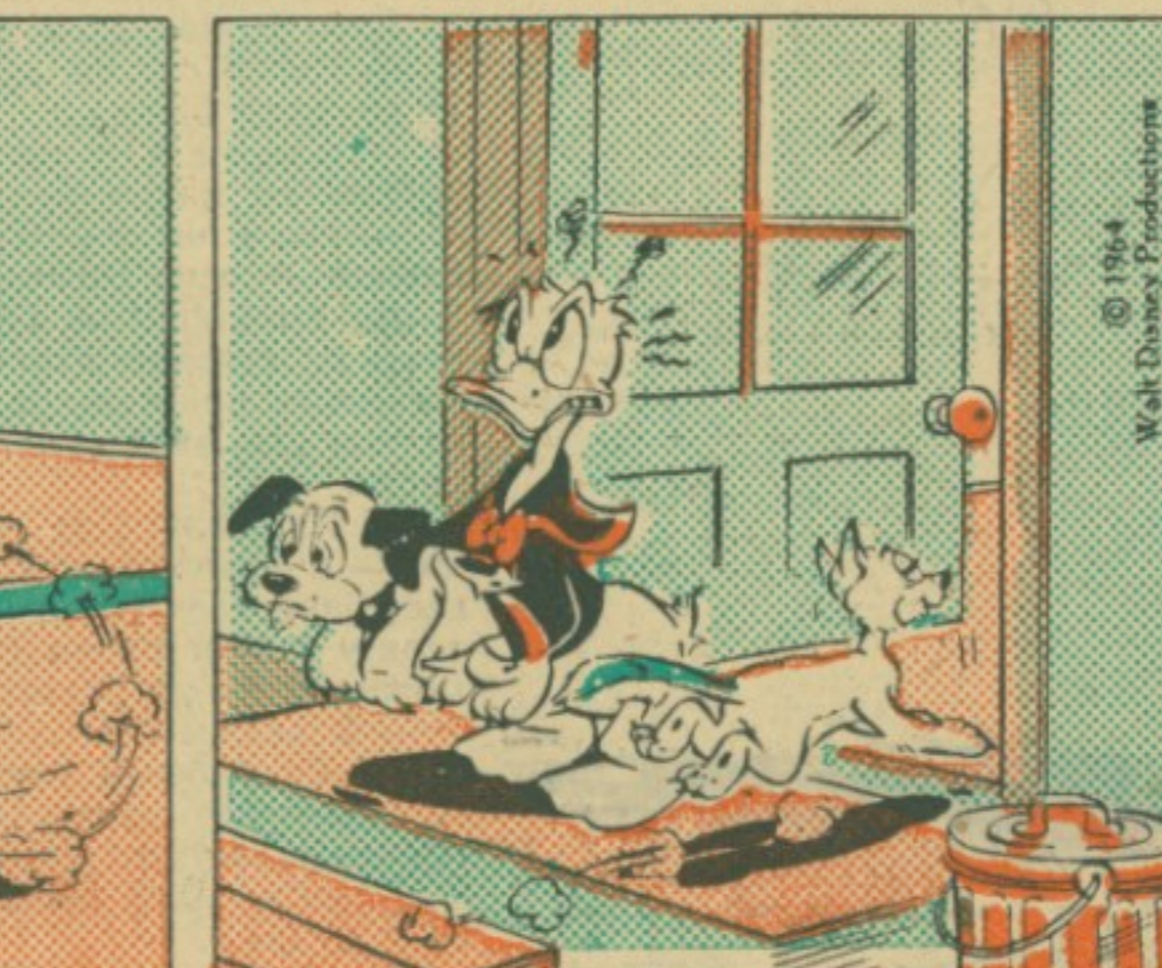
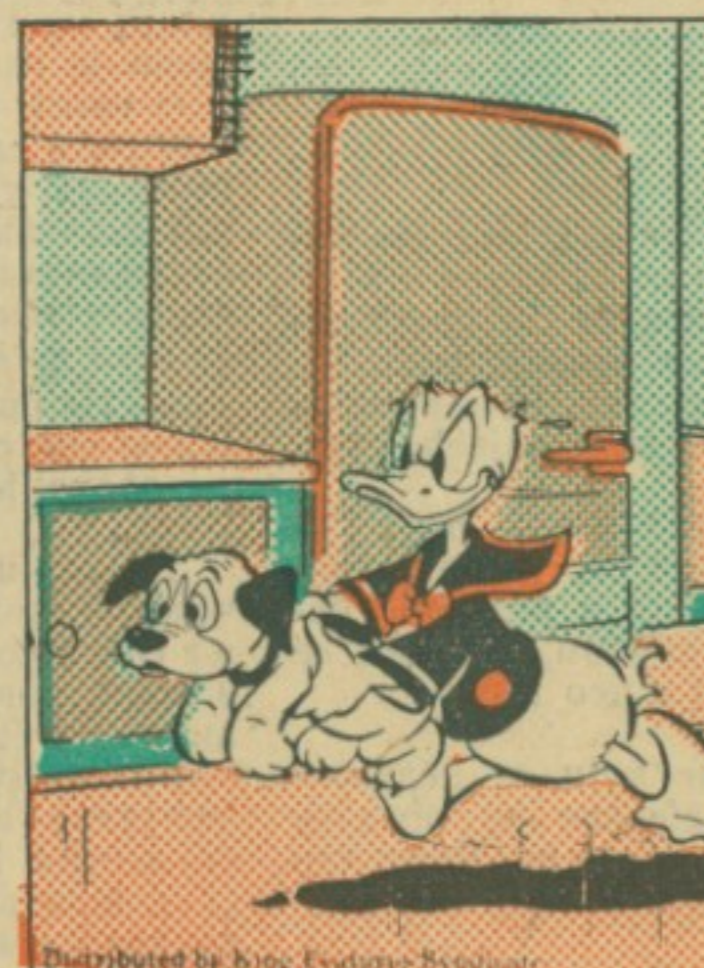
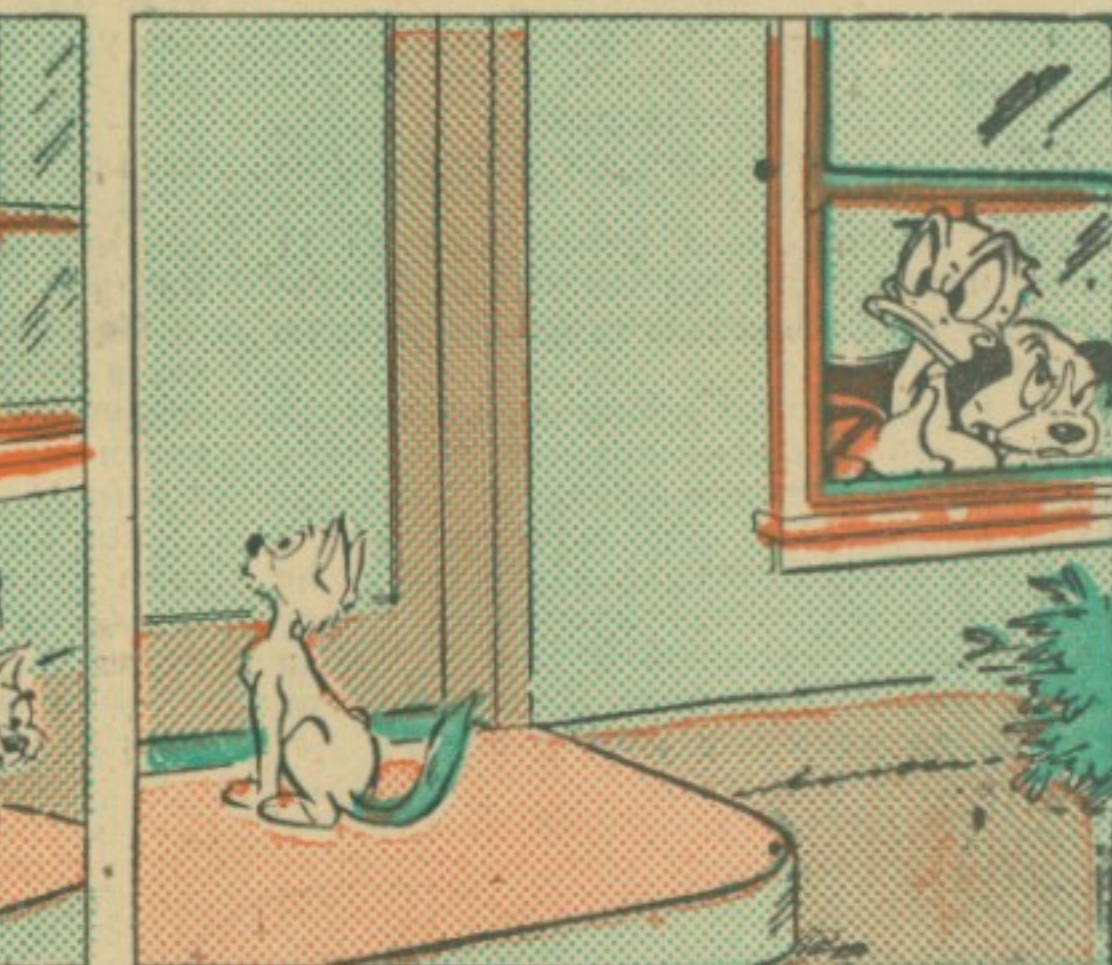
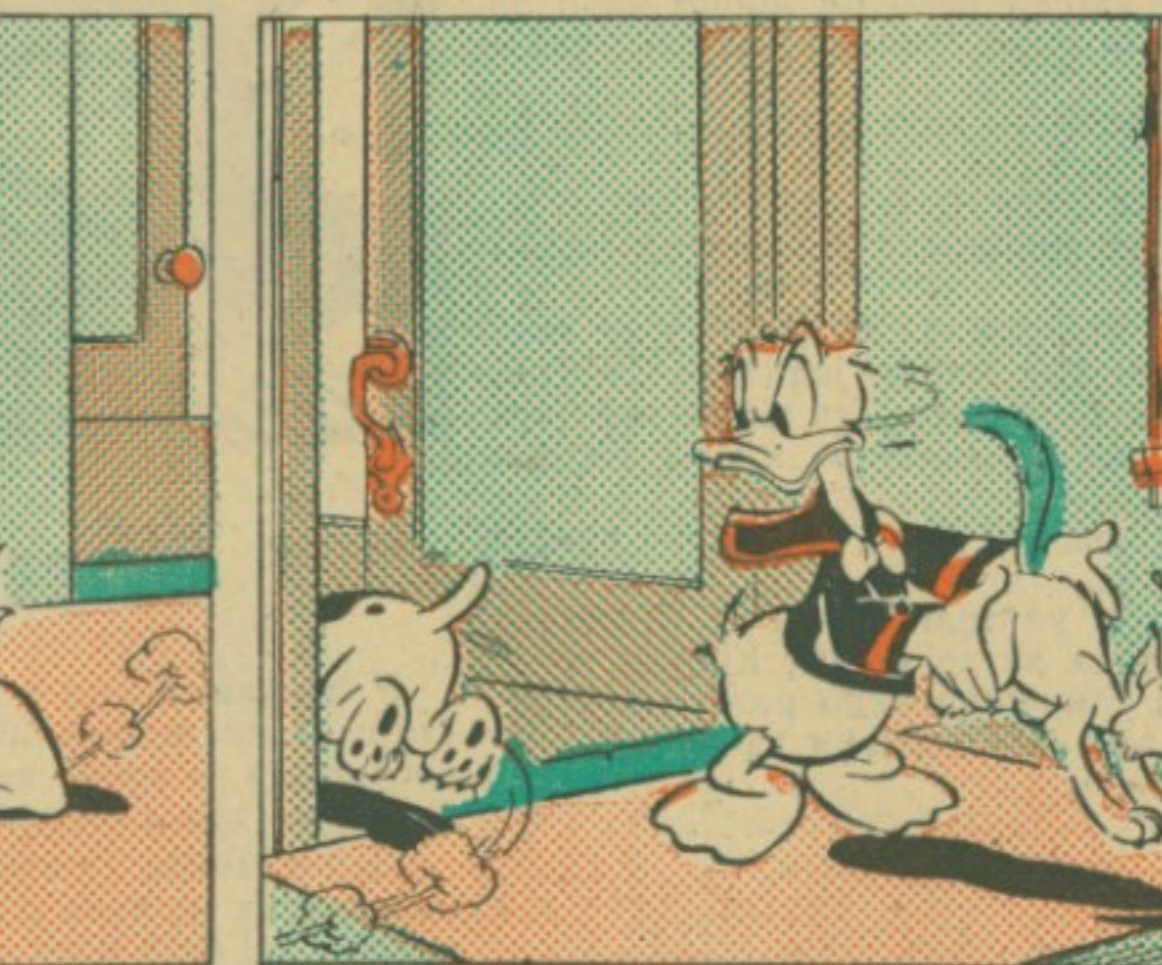
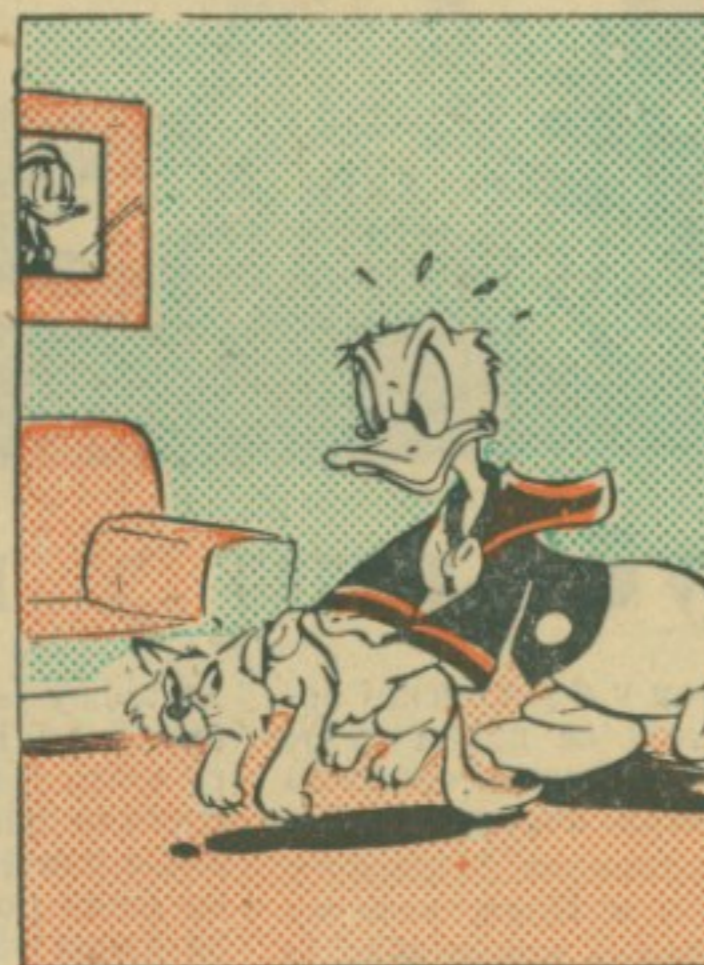
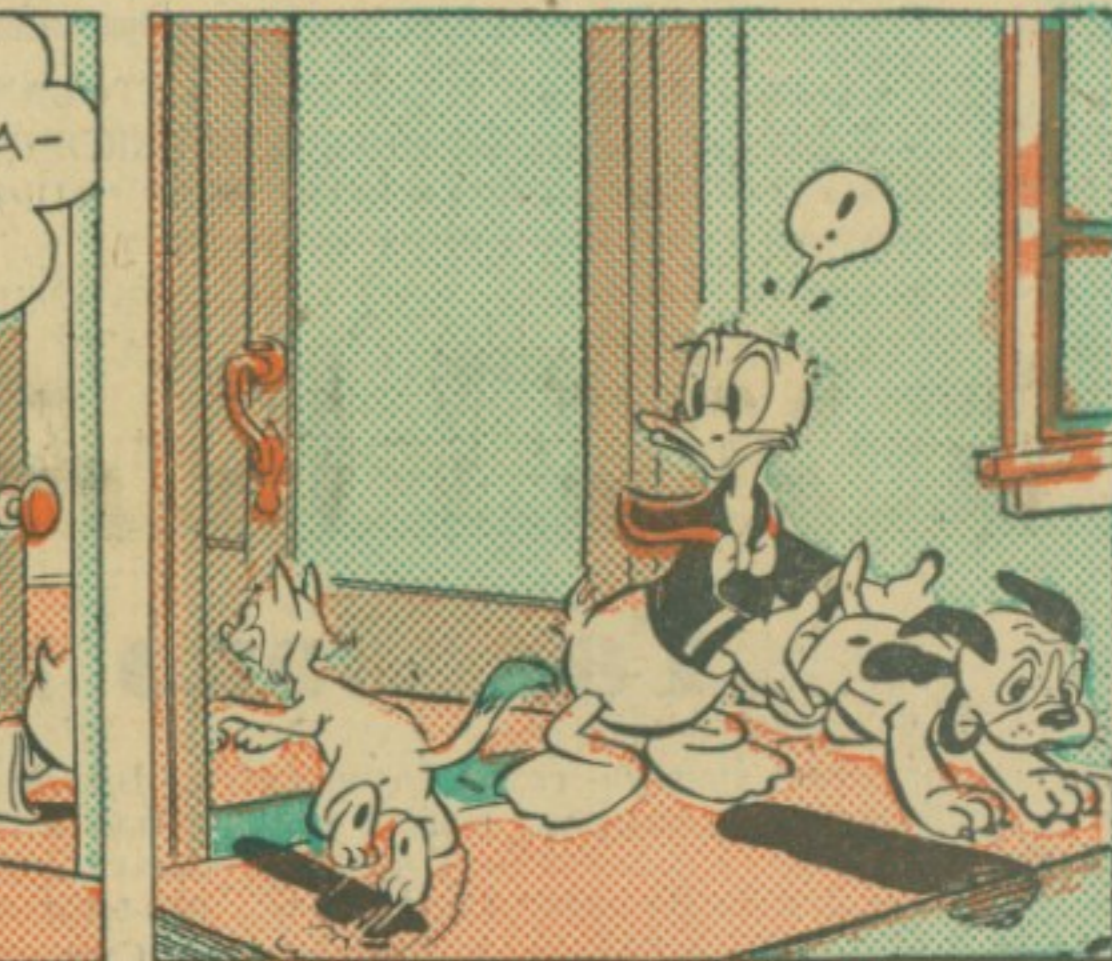
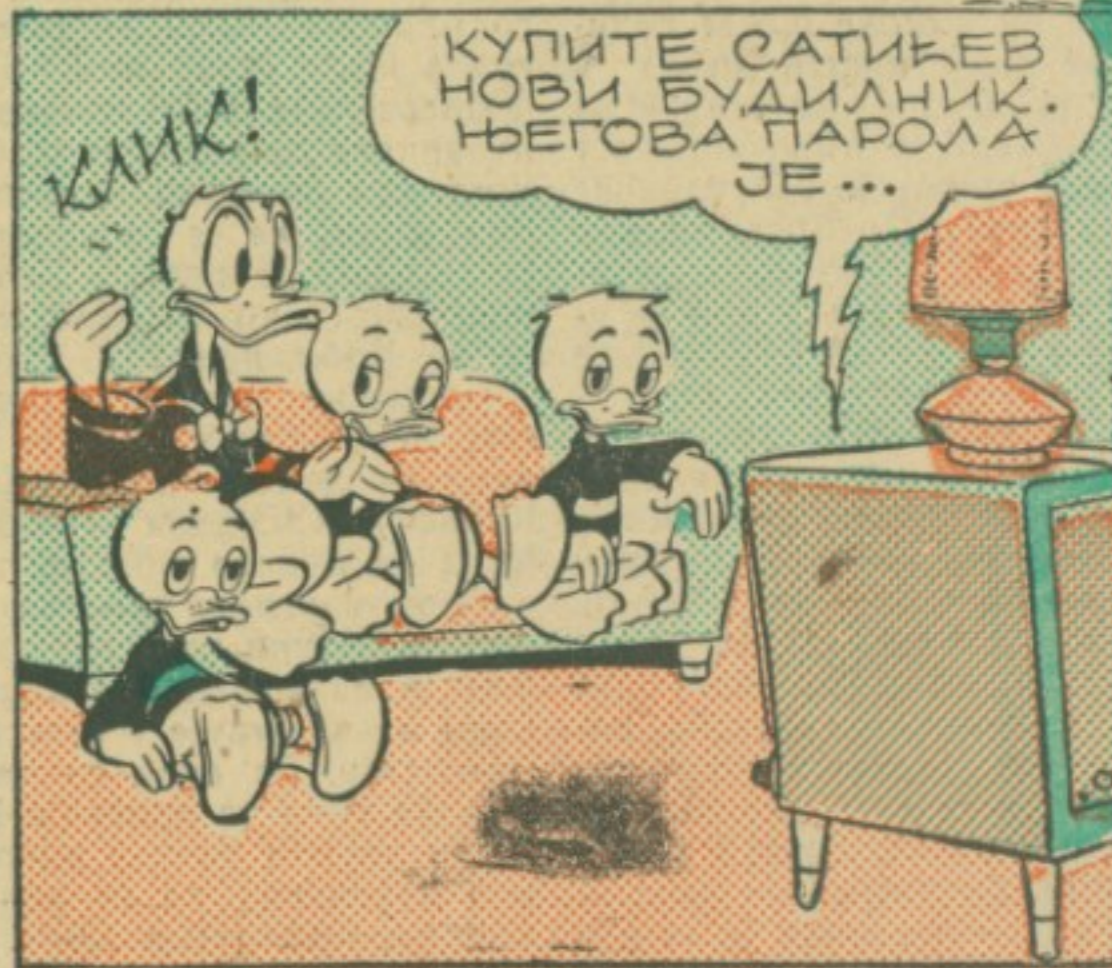
Стотине фонтана, које су сада чувене широм света, градила је група италијанских хидрауличких инжењера, који су, такође, изградили и пумпни систем помоћу кога фонтане стално функционисаху. Било је потребно много година стрпљивог рада и свих врста тада расположивих направа да се реши проблем до вода довољне количине воде да се напуни резервоар за непрекидно функционисање фонтана.

Први корак је био чакорак који су обртали коњи. Било је то 1665. године. Године 1678. направљена је брана на Бивку која је омогућила да пет пумпи помоћу ветрењача снабдевају водом резервоар палате. Када се и ово показало недовољним, вода је коначно почела да се пумпа из Сене помоћу чувене „Марлијеве машине“ (1681 — 1686).

И сада у одређене дане пре крајне фонтане Версаља оживе у изванредном и незаборавном спектаклу који задивљује посетиоце из свих земаља света.

Занимљиво је да је скоро целокупан систем створен у то време још увек у употреби, а још је чудније да од оригиналних 1400 фонтана још увек функционисаху око 600.

БОБИ ФИШЕР ЗАТОПЕК ШАХОВСКЕ ТАБЛЕ

Овај спорт који не захтева истренирано, спортом очеличено тело, него сиве мождане ћелије које функционишу хладно и егзактно има сада новог великог шампиона — Боби Фишера.

Када он планира неки одлучујући потез уми му се закрвене а очи бесно севају. Нема код њега ни трага хладног спокојства једног Таља или једног Ботвинника, тих високо образованих руских мајстора који су владали интернационалном шаховском позорницом. Боби Фишер, ви сок, разбарушене кестењасте косе не може да се похвали чак ни да је стекао неко школско образовање.

Већ од његове шесте године за њега ништа друго у животу не постоји него игра шаха. Када је имао тринаест година тучао је све чланове најистакнутијег шаховског клуба у Њујорку, а у четрнаестој години већ био је амерички мајстор. Поређење са „чешком локомотивом“ Емилем Затопеком, највећим тркачем на дуге стазе свих времена, управо се намеће. Затопек је сав био у грчу, покрети су му били крути, недостајала му је она природна елеганција, она привидно детињаста лакоћа која иначе одликује врхунске уметнике сваке гране спорта: клизања на леду као и бициклизма, фудбала или лаке атлетике — па ипак је чешки мајстор 1948. и 1952. освојио

пет олимпијских златних медаља, савио са земљом све оне који су одушевљавали публику лепотом својих покрета и све до данас није нашао наследника.

„Боби Фишер је револвераш који своје фигуре шаље у борбу храброшћу једног лудо смелог борца који иде до краја; никада од њега неће бити аристократа краљевске игре“. Ове речи изговорио је седамдесетогодишњи Едуард Ласкер, велики старац америчке шаховске заједнице, незаборавни светски мајстор тридесетих година.

У САД шах није обавезан предмет у школама као у СССР и нема вековну традицију. САД нема милионе, него највише 10.000 добрих играча шаха, али има Боби Фишера који данас ужива популарност неког играча баскета или фудбала и који је био узрок да је вишеструком светском прваку Ботвинику зној лио са чеља када га је Боби нападом готово безнадежно довео у шкрипац. Било је то приликом турнира за светско првенство у Кирасоу (Западна Индија). Када је Фишер упркос тврдокорном отпору коначно морао да иступи из игре, одлучио је разочаран да никада више не учествује у светском првенству. За сада се задовољава тиме да присваја једну за другом титулу америчког мајстора, да за високе хонораре приказује своје знање на турнирима — и да,

кадгод га позову, уз „хонорар“ од једног долара са било којим аматером одигра брзопотезну партију. Целокупно његово осећање и размишљање креће се само око фигура, потеза и комбинација шаховске игре.

Родно се у Бруклину 1943. године. Када је Бобију било шест година родитељи су се разишли. Мајка је била запослена, а дечак је био цео дан препуштен сам себи; углавном је врлудао улицама. Када је после једне дивље туче са друговима који су били знатно јачи од Бобија дошао кући сав крвав, мајка је у очајању почела да смишља како би му пронашла неко занимање које би га приковало за стан. Када јој је један друг са посла пун сачинског поноса причао како га је његов седмогодишњи син победио у шаху решила је да Бобију поклони малу кутију и фигуре. У почетку је била врло срећна што је њена идеја уродила плодом, јер мали једноставно није више хтео да се одмакне од шаховске табле. Али, касније, кад је пошао у школу озбиљно се забринула, јер су се учитељи стално тужили на његову напажљивост.

Он је за време часова испод клупе играо измишљене партије против самог себе, није хтео да ради задатке. Када је имао тринаест година пао му је на памет да оде у „Манхетн клуб“, најре-

БОБИ ФИШЕР (ЛЕВО) ПРОТИВ ПАДЕВСКОГ ПРИЛИКОМ XV ШАХОВСКЕ ОЛИМПИЈАДЕ У БУГАРСКОЈ

Њујорку, где је, иако се лувкаством провукао поред порттира, потукао најрутинираније играче, људе од четрдесет и више година од којих је сваки добио већ по неколико турнира. Година дана касније он је био шаховски мајстор, а исте године морао је да напусти школу због недовољног знања из математике.

То је чудновата чињеница пуна противуречности. Јер до тада је владало опште уверење да добар играч шаха мора да буде и добар математичар. Руски као и ранији амерички мајстори били су инжењери, техничари, математичари, професори универзитета. Фишер баш у томе погледу представља изузетак. Али, најзад и Алберт Ајнштајн падао је из математике...

Боби Фишер данас има неких 21 годину. Он води живот особенака повученог од света. Прича се да је у биоскопу био само једном у животу. Његова прилично бедно уређена момачка соба у Бруклину не сведочи о томе да њен власник располаже годишњим приходом од 15 милиона динара. Откако му се мајка поново удала живи сам. Често заборавља да доручкује, често проводи по цео дан играјући шах у кревету и напушта стан само кад већ тако рећи умре од глади. Шта ради са толиким новцем не зна чак ни његова мајка.

Фишерови обожаваоци ништа тако жарко не желе као то да њихов шампион одбаци своју одвратност према борбама за светско мајсторство, а интернационални стов

чајци за шах нестрпљиво очекују сусрет Фишеров са владајућим светским мајстором Тиграном Петросјаном. Овај мајстор, уска лица, — како му већ име каже — приликом великих борби као тигар кружи око шаховске табле. Он је једини из руске шаховске династије на кога личи Фишер. И Петросјану недостаје најзначајнија особина његових великих претходника, стрпљење; и њему понекад измакне непромишљена, гневна реч.

Фишер је као и он унео дивни потез у племениту игру шаха.

Да ли ће свет икада доживети двобој између њих двојице? То се не зна, као што се не може предвидети ни његов исход...

ОТКАД ЈЕ ЖИЛ ВЕРН ИЗМИСЛИО ПУТОВАЊЕ ФИЛЕАСА ФОГА ЗА 80 ДАНА, ЉУДИ СУ У ВИШЕ МАХОВА ПОНОВИЛИ РЕКОРД „НЕОБИЧНИХ ОДМОРА“. СЕТИМО СЕ САМО ПУТА ОКО СВЕТА КОЈИ ЈЕ 12. АПРИЛА 1961. ГОДИНЕ НАПРАВИО ЈУРИЈ ГАГАРИН И ТО ЗА СВЕГА 89 МИНУТА.

СВАКАКО СКОМНИЈА, АЛИ ИПАК НЕОБИЧНА СУ И ОВА ДВА ДОГАЂАЈА КОЈА СУ ЗАДЕСИЛА НА ОДМОРУ ЈЕДНУ МАЛУ ЕНГЛЕСКИЊУ И ТРИ МЛАДА ФРАНЦУЗА. НЕ БИСМО ВАМ САВЕТОВАЛИ ДА ИХ И ВИ ОПРОБАТЕ, ЈЕР ЈЕ САМО ВЕЛИКА СРЕЋА ДА СУ СЕ И ОНИ ИЗВУКЛИ ЖИВИ.

Галебово перо

Кетлин прстима учврсти галебово перо које је требало да јој замени испали чеп из гуменог душека.

— Видите да сам имала право кад сам рекла да ће добро држати радосно повика девојчица и подиже главу.

Али око ње није било никога. Док се она трудила да што боље зачепи отвор на душеку, таласи су је однели далеко од обале, маде рибарске луке Госвик, на северу Енглеске.

Кетлин је била мала Енглескиња од 11 година и имала је већ ону њихову националну особину која је постала скоро легендарна: хладнокрвност.

— Ја не знам тако добро да пливам да бих стигла до обале — примисли девојчица — а на душеку мени се ништа не може догодити, јер галебово перо које сам нашао добро ће држати. Моје две млађе сестре ће свакако обавестити нашег пријатеља старог рибара Питера. Остало ми је значи само да чекам да неко дође по мене. Да би ми време брже прошло замочићу ноге у воду.

Време је било лепо и топло. Ветрић са обале је дувао односећи Кетлин све даље и даље. С времена на време, мали таласи би је заплуснули што ју је много забављало.

Стари Питер је извлачио димове из своје луде размишљајући како би добро било да оде у крчму на једну чашицу кад зачу узбуђене повике:

— Чика Питер — викале су девојчице — Кетлин је на пучини.

Пет минута касније четири барке и један хеликоптер појаше у потрагу за малом Кетлин.

Часови су пролазили. Хеликоптер се врати, а затим и три барке једна за другом. Једино Питера није било. Тек после три часа врати се и он са спасеном малом Кетлин у чамцу.

Сви су се слагали да се девојчица спасла само чудом.

— Кад су је упитали да ли се уплашила и шта је радила за то време, Кетлин рече:

— Чекала сам, повремено разгледала перо и забављала се гледајући галебове.

НЕОБИЧНИ ОДМОРИ

Изгубљени у пећини

У околини Ганга у Ероу у Француској постоји једна пећина за коју се прича да је послужила за време верских ратова као скло ниште за више хугенотских породица.

Дечак, Роже Дриан, проводи је распуст код својих рођака Пјера и Пола, који су живели у Гангу и из њихових прича знао је за постојање ове пећине.

Зато једног дана рече дечакима:

— Волео бих да је видимо пре него што се вратим у Париз.

— Али, не дају ни близу ње да идемо — побуни се млађи брат Пјер.

— Их, и ви сте мушкарци. Праве сте кукавице — рече Роже.

Да им рођак из Париза не би помислио како су стварно кукавице дечаки, иако тешка срца, пристадоше да пођу. Припреме за велики „подвиг“ обавише се у највећој тајности.

— Најважније је осветљење — рече Роже — и због тога свако од нас треба да понесе јаку електричну лампу и резервну батерију као и ранац са храном, јер нам се може десити да останемо и цео дан.

— У реду.

Да би избегли шетаче који су недељом ту долазили дечаки изабраше за полазак обичан ранац дан. Сасвим случајно Роже стави у џеп и пакет свећа који је видео на столу у кухињи.

По доласку у пећину Роже преузе вођство. Али како је било више путева решише

да крену оним који је водио на десно да се приликом повратка не би загубили. Већ су ишли једно пола сата кад се сетише да би требало нешто да поједу. Сва тројица скидоше ранчеве са леђа и лампе и оставише их на један повећи камен. Пјер пође да извади из ранца ужину и сапелете се о један каменчић и да би се придржао он се ухвати за камен на коме су стајали ранчеви и лампе. Како је овај само делимично био причвршћен услед Пјеровог наглог притиска он се помери и са великим треском сруши са свим стварима у дубоку провалију, коју дечаки у помрчини нису ни видели. Пјер се једва задржао да и он не одлети доле. Одједном настаде мрак и дечак ухвати паника. Роже се сети да је понео свеће.

— Не брините ништа, све ће бити у реду, понео сам свеће и имам их за два дана, а за то време ће нас свакако пронаћи — рече Роже.

Гладни и уплашени дечаки седели су згрчени на земљи пећине и баш кад је последња свећа догоревала, у мрклу ноћ, зачуше из даљине повике трагача. Изнемоглим гласићима они се одјавише.

Радост родитеља и осталих сељана била је велика, али боље да не причамо како су се дечаки Роже, Пјер и Пол провели кад су дошли кући. Зато је ипак паметније да се неиспитане пећине и остала тајна места остављају старијима да их они испитују.

ЉУДИ СУ ОД ПАМТИВЕКА ХВАТАЛИ СЛОНОВЕ...

ДРЕСИРАЊЕ ПОЧИЊЕ

Циновски слон, највећи сувоzemни сисар, једна је од ретких дивљих животиња коју човек не прогони и не убија. Напротив, од памтивека је чак склапао савез са њим. То зарочито долази до изражаја у Индији, земљи са највећим и најбогатијим слоновима.

Велики храмови и дворони махараџа и принчева имали су одувек своје свете и краљевске слонове. Чак ако се закорачи у најдаљу прошлост, могу се видети циновске животиње и на древним уметничким споменицима здружене са човеком. На једном од најстаријих споменика Индије из доба прастаре цивилизације Инда види се човек како седи скрштених ногу окружен својом животињама дунгла: слоном, носорогом, тигром и биволом. На овом споменику изражена је вечна тежња човека за господарењем али и за савезом са исконским силама тих горастаса.

Од свих животиња дунгле слон је најјачи и најслокојнији. Вековима су се у ин-

дијским дунглама људи обучавали у вештини и науци хватања дивљих слонове.

Само, различити су начини хватања у разним крајевима Индије. На југу Бутана, у дунглама које заплускује Брамапутра хватају дивље слонове помоћу ласа, али се мора строго придржавати ритуалних прописа: ниједан слон не сме бити повређен ни убијен, нити се сме ухватити већи број од предвиђеног.

Чим месеци престану да изливају у долине своје пљускове слоновима почну да силазе из својих хималајских тврђава да би се, изгладнели и измршавели, нахранили соковима младих баџана, напали ароматичне траве и растиња и избрчкали у свежој води великих река. То је истовремено годишње доба када мужјак и женка изабере свог доживотног салутика кога више никад неће напустити. Предвођена најкрупнијим мужјацима пуним снаге и искуства, крда од 40 до 50 слонова иду спором, недељима, не прелазећи дневно ви-

САВЕЗ ЧОВЕКА И СЛОНА

ше од двадесетак километара. Тада се ловци улогоре у шумама очекујући пролазак поворке.

Са високог дрвећа осматрачи данима пиље у даљину. Чим примете крдо како се упутило сочним баџанама ловци образују колону која, у праскорје, крене тихо преко реке. Седећи на врату слона, иде прво најискуснији ловац који испод својих ногу држи замотан огроман ласо. Словима се прилази уз ветар да им ваздушна струја не нанесе мирис људи. Између циновских мужјака и мајки трчкарају младунци.

Избор обично пада на неког долог, младог слона који има између пет и двадесет година. Ловац му се приближава с десне стране, иза леђа. Чим се изравна са младунцем ловац му са свог слона опретно набаци омотач преко главе. Изненађен милованем ласа млади слон високо дигне сурлу и омотач му падне тачно како треба до груди и добро га обухвати. Ловац одмах притегне ласо и

повуче а истовремено други ловац на припитомљеном слону приђе младунцу с друге стране. Ухваћено слонче је тако чврсто притиснуто са обе стране да једва дише. Његови моћни отмичари одвуку га дако између себе. Жалостиво рикање представља његов поздрав и растапањ са дунглом.

Када се удаљи од долине у којој је остало његово крдо слонче почне да пружа огорчен отпор. Али ловци му сагну задње ноге и рашире их толико да између њих поставе повећу облицу. На грубост човека слонче одговара штрајком главу. Против овога се примењује прадедовска игра ватром: са свих страна га опколе запаљеним лучама.

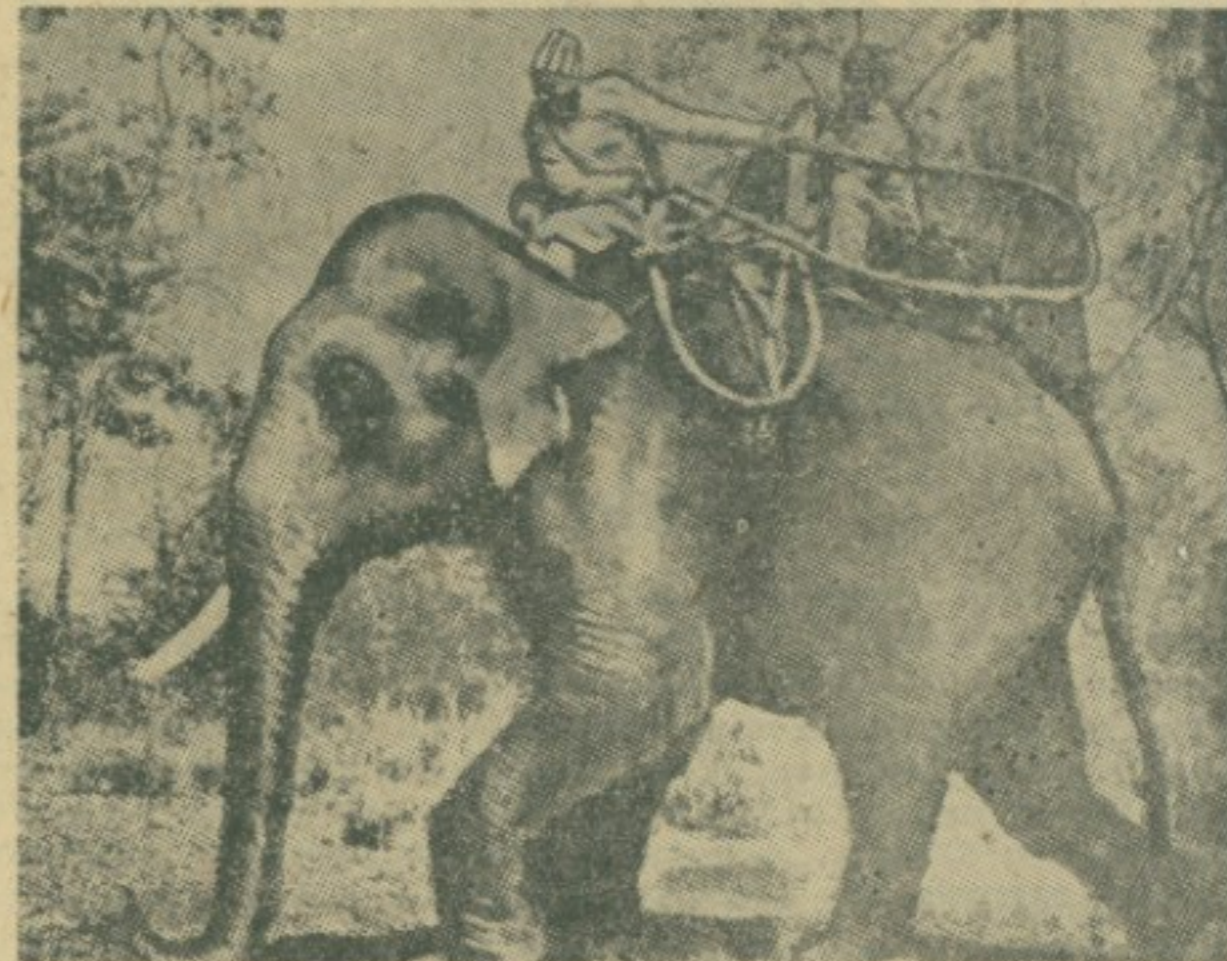
Слон се најзад навикне на присуство људи и престане да пружа отпор — склопи савез са новим пријатељима. Дању и ноћу мушкарци и жене долазе да играју око њега и да му певају песме. Једна од најпознатијих гласи: „Нови наш братићу, за тебе

почиње други живот. Ми ћемо те штитити и помагати, постаћеш друштвеник наших дана и прокрстарићеш са нама шуме у којима певају хиљаде птица. Ноћу ћеш спаваати под звезданим небом у нашим логорима, покрај нас“.

Од тог тренутка почиње стрпљиви посао око његовог припитомљавања и навикавања да носи на леђима једног или више људи, неки пут читаву кућу. Добије и име ко-

је ће му остати до краја живота и на које ће се одазивати. Храниће га младим пупљцима, баџанама, и ароматичним биљем.

Обучавање траје три недеље уз помоћ два већ припитомљена слона од којих ће научити како се извршавају 25 главних команди, потребних сваком слону. Стари слон нови стрпљиво приморављује младога да поступа као они.

ВАЏАЊЕ ЛАСА ПОМОЋУ КОГА СЕ ХВАТА МЛАДИ СЛОН

МАЛИ СЛОН ЈЕ УКЉЕШТЕН И САПЕТ

Утицај температуре на јужно воће

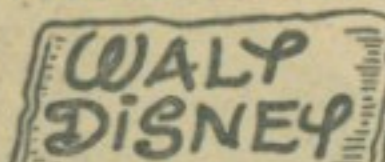
Да би правилније рејонизирали производњу лимуна, поморанџи и другог јужног воћа, амерички научници су ставили читаво дрво лимуна у

огроман стаклени фриџидер. Тако су утврђени не само температура, већ и влажност ваздуха и земљишта као и други фактори погодни за развита јужног биља.

На основу добијених података о родности лимуна донеће се закључити о условима за успевања свих врста агрума. Суптропске зимзелене биљке из рода ултус подnose без рђавих последица ниске температуре и до минус 5° Ц, док једна врста мајларина издржи и минус 12° Ц. Поред мандарине и лимуна овој групи припадају још наранџе и грейпфрути.

Мач у камени

ЛЕГЕНДЕ О ПОТОПУ

БАВИЛОН

Тек што је сванула плава вора, а с хоризонта се дигао црни облак. Што је било светло, претворило се у таму и сва се земља разбила као пехар. Првог дана беснео је јужни ветар, налетао је потапајући планине као кад рат

оустиге људе. Шест дана је дувао ветар и седам ноћи, потопом је бура покрила земљу. А кад је настао седми дан бура и потоп престали су с ратом. Умирило се море, утишао се ураган — престао је потоп.

БУРМА

Посвађао се с морским раком јастреб. Својим кљуном га је кљуцнуо по глави и пробио у њој рупу (рупа је раку остала до данашњег дана). Увређени рак подигао је

до неба море и реке да би утопио јастреба. Од свих живих бића спасли су се само брат и сестра који су се сакрили у огроман ковчег заједно са по једним паром од свих врста животиња.

ИНДОНЕЗИЈА

Некад давно висока плина поплавила је цело острво — за то су били криви али дуси. Спасла се само жена којој се коса заплела у грање дрвета. Вода је није однела

у море. Тада је она почела да баца камење на утопљенике који су се на таласима њи хали крај обале и тиме их оживела.

ПОЛИНЕЗИЈА

Море је преплавило Тахите. Спасла се само једна жена с пилетом, псом и мачком и један човек с прасетом.

Склонили су се на врху планине О-Питохито. После десет ноћи вода се повукла оставивши на камењу рибе и алге.

ЕКВАДОР

Један Индијанац ловио је рибу на обама мутне, блатња ве реке. Мамац му је изненада прогутало један крокодил. Индијанац га је убио.

вила се на људе и стала је из све снаге да удара репом по води. То је била свемоћна прамајка свих крокодила. И, наступио је потоп.

СВЕТСКОГ ПОТОПА НИЈЕ БИЛО НИТИ ЈЕ МОГЛО БИТИ. У ПРЕДАЊИМА МНОГИХ НАРОДА О ОПШТЕМ ПОТОПУ НЕМА НИ ПОМЕНА. У СРЕДЊОЈ АФРИЦИ, НА ПРИМЕР, НЕЋЕТЕ ЧУТИ НИ РЕЧИ О ПОТОПУ, А ТАКОЋЕ НИ У СРЕДЊОЈ И СЕВЕРНОЈ АЗИЈИ. АЛИ, У ДРУГИМ ОБЛАСТИМА ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ, НА ДЕСЕТИНАМА ЈЕЗИКА, ИЗ ПОКОЛЕЊА У ПОКОЛЕЊЕ, КРОЗ ХИЉАДЕ ГОДИНА, ПРЕНОСЕ СЕ ЛЕГЕНДЕ О ВЕЛИКИМ И НЕОБИЧНИМ ПОПЛАВАМА.

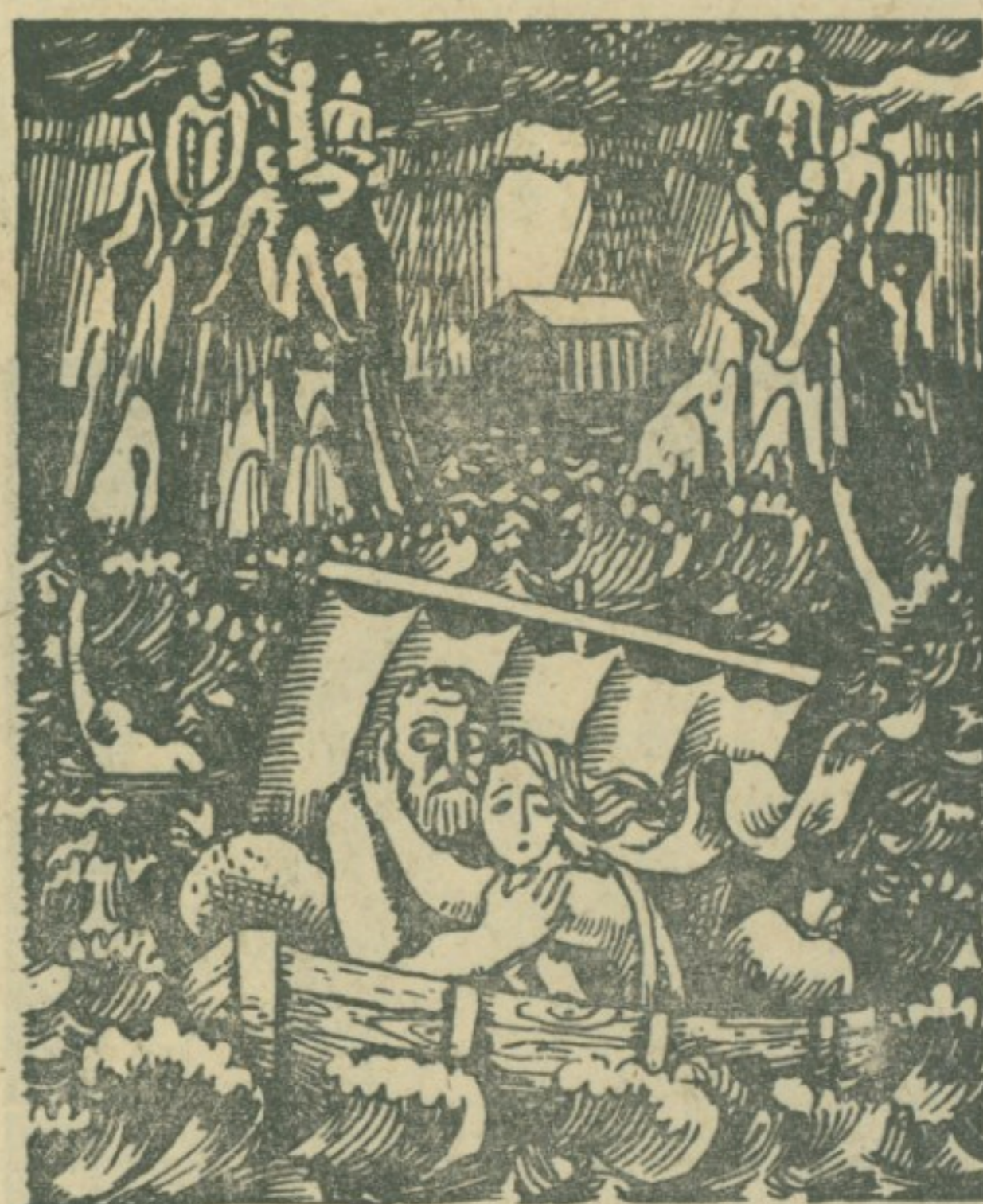
ЈУДЕЈА

Видео је Господ велику поквареност људи и покајао се што их је створио. И одлучио је да их казни. Само је Ноја, непорочног праведника, спасао.

По савету свевишењег Ноје је начинио ковчег. Уочи одређеног дана Ноје је ушао у

ковчег са својом породицом. Узео је он и по пар од свих животиња и семена биљака.

Четрдесет дана и четрдесет ноћи лила је на земљу киша. Вода је покрила читаву земљу до врха највиших планина.

ГРЧКА

Деукалион је био Прометеев син. Када је Зевс одлучио да уништи људе бронзаног доба, Деукалион је по очевом савету саградио велик ковчег, ставио је у њега свакојаке хране и укрио се заједно са женом Пиром.

По Зевсовом наређењу, на земљу се излила незапамћена киша која је потопила Грчку. Сви људи су страдали сем неколицине који су се испели на највише планине.

ЗАПАДНА АФРИКА

Једном се Месец срео са Сунцем. Месец је препречио Сунцу пут. Разгневила се Ве-

лика светлост, блатом је покрила лице Месецу. Тада се на Земљи догодио потоп.

МЕКСИКО

Човек је секао шуму. Али, изјутра би подсечено дрвеће опет израсло. Наштао се човек у чуду.

Пред њим се тада појавила старица са штапом — богиња земље Накове по чијој вољи растине напуштају таму подземног царства. Казала му старица: „Узалуд радиш. Приближава се потоп. Дунуће ветар који сажиче као бибер. Спасавај се.“

Тада је човек начинио ков-

чег и понео са собом разно зрнелце, оглањ и пса. Почела је киша. Пет година носили су таласи ковчег и он је најзад пристао уз једну планину. Свуда унаоколо била је вода. Али, папагај и макао пробили су својим оштрим кљуновима стене и вода је отекла у рупе. Створило се пет мора, а земља се осушила.

АУСТРАЛИЈА

Огромна жаба испила је сву воду на земљи и настала је невиђена суша. Несрећне рибе дахтале су исушених устију и подскакивале на врелом песку.

Смислиле су животиње: треба жабу натерати на смех. Стале су по реду да се кезе, да скачу, пиште и лудирају се.

А жаба је само буљила о-

чи, надувала образе и седела без речи као судија. Али, ево, наступила је жељуља. И она је стала да се врти и извија и овако и онако.

Жаба није издржала. Преврнула је у смех: сузе из очима, вода из уста. Почео је потоп. Срећом, нашао се ту са својим чамцем пеликан-риболовац и спасао животиње.

АЉАСКА

Једном се, изненада, океан стао дизати. Таласи су преплавили обале. Свуда унаоко ло пливали су уплашени људи. Када се вода повукла, на врху планина стврдно се лед (он се тамо и сад бели, чак

и леги). Морске животиње покриле су планинске косине и долине (тамо се и сад могу наћи кости и љуштуре). Од Ескимана успели су да се спасу само они који су успели да ускоче у кајаке.

КАНАДА

Тог септембра настрадало је много света. Један старац предвиђајући несрећу, опомету је људе да ће наступи-

ти потоп. Али, нико није хтео да га слуша — исмејава ли су га. А у пролеће је почела велика поплава.

НОВА ГВИНЕЈА

У давна времена у покрајини Имас спремали су демони велико славље. Уочи саме гозбе линула је киша и демони су се сакрили под зе-

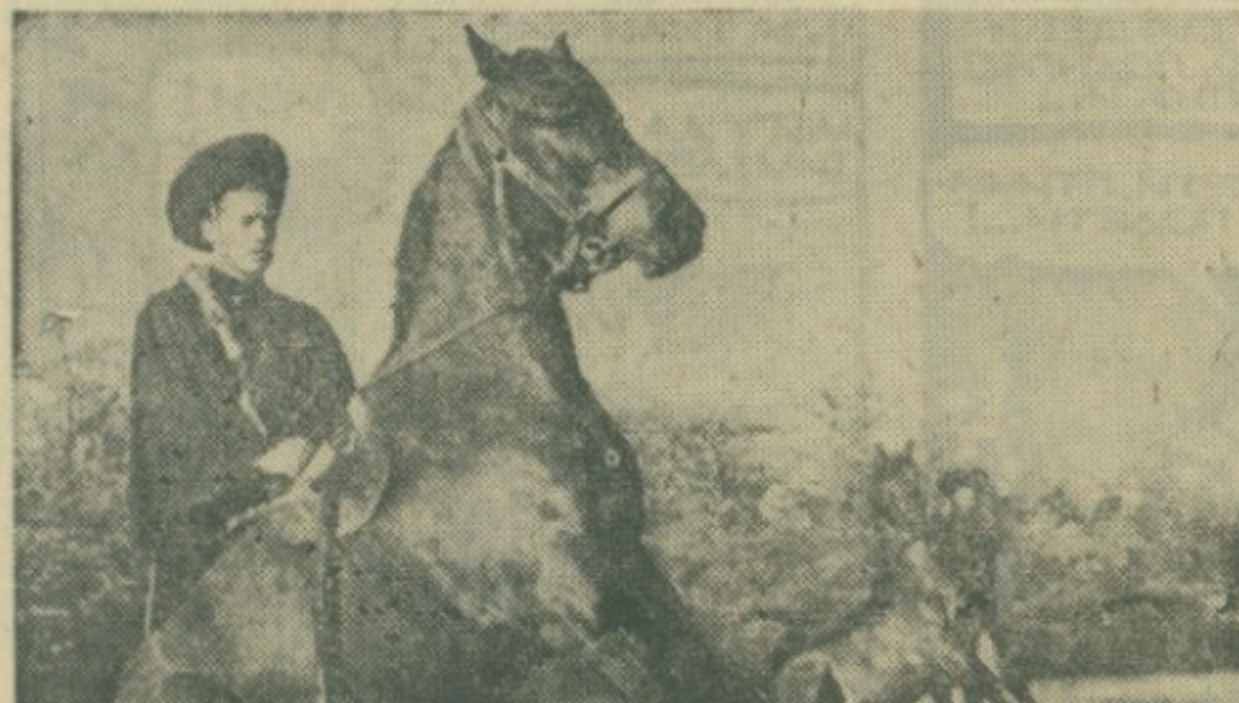
мљу. Само је пас-демон успео да нађе једно суво местанце где је чекао да се вода повуче.

ДИВЉИ ЗАПАД У ЕВРОПИ

У центру Европе постоји један „Дивљи запад“: огромна степа, равна у бескрају, песковита, местимично сирожена од сунца, местимично очишћена од суровог ветра. То је позната мађарска пушта. По њој трче хорде слободних и бујних коња које прате смели „каубоји“. Као и њихова „браћа“ у Америци, чувари мађарских стада су извршни коњаници. Највећи део свог времена прведу на коњу. Њихов рад може да се упореди са великом епохом Дивљег запада. Чопори коња се налазе у пусти. Мада живе у слободи, коње треба надгледати, груписати их и обележавати, одвајати пастуве, дресирати најбоље и друго.

Осим тога коњаници морају да науче и како се држи ласо и камџија и како треба да „звизде“ кад пролазе кроз ваздух. То су све послови које мора да зна мађарски коњаник, ако хоће да упозна до дна душе ову дивну и интелигентну животињу, за коју су његови преци знали и умели да је савладају много раније него што су се појавили легендарни каубоји са Дивљег запада.

Клима у пусти је оштра, рад веома напоран, али и поред тога хуђиви мађарски чувари коња се годишње више не деља опуштају и мучан рад смењују празничне игре, музика и акробатске вештине са коњима.

САБРШЕНСТВО ПОКРЕТА И ДИВНО ДРЖАЊЕ ЖИВОТИЊЕ ДАЈУ ОВОЈ ФИГУРИ НЕОБИЧНУ ЧАР.

ЛЕП ПРИМЕР ПОВЕРЕЊА ЖИВОТИЊЕ У ЧОВЕКА НАСТАО ДУГОГОДИШЊИМ УПОЗНАВАЊЕМ И УЗАЈАМНОМ ЉУБАВЉУ

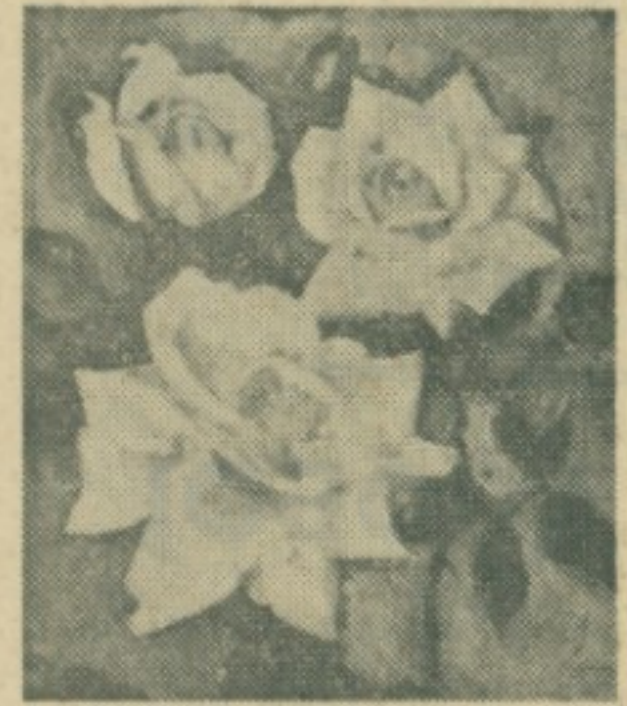
ПО СНЕЖНОЈ СТЕПИ ВРЗО СЕ КРЕЊЕ ХОРДА КОЊА СЛИЧНИХ НЕКОЈ ФАНТАСТИЧНОЈ ВИЗИЈИ.

РУЖЕ СУ ПОЗНАТЕ ОДАВНО

Усправни или пузећи шиб — ружа, са крупним цветовима, појединачним или слојеним у грању, најчешће ру жичасте или беле боје, са плодом шипком, гаји се у Ки ни од најстаријих времена. На северној хемисфери познато их је око сто врста.

Још пре 7.000 година људи су знали за ружу и ценили њихову лепоту и мирис. У гробовима малог финског пле мена Цуда, које је у праисто ријско време живело око У-рала, нађени су метални пред мети и новац са угравираним ружама.

НАЈСКУПЉЕ УЉЕ

Најскупље уље у светској трговини је — ружино. Да би се добио 1 кг ружиног уља треба сакупити три хиљаде килограма латица нарочите врсте ружа: пуне етарског уља. Дестилацијом се доби ја екстракт уља.

Ружино уље употребљава се за прављење мириса, а за тим и за справљање ликера. Главне произвођачке земље су Француска, Бугарска, Перси ја и Судан.

ТАЈНА РАДИО-СТАНИЦА НА ДРИНИ

КАКО ЈЕ УКРАДЕНО ТРИДЕСЕТ ДЕВЕЛИХ ТОМОВА НАЈПОВЕРЉИВИЈИХ ДОКУМЕНАТА АУСТРОУГАРСКОГ ГЕНЕРАЛКВАРТИРМАЈСТЕРШТАБА. — ЛАЖНИ ШИ-ФРОВАНИ РАДИОГРАМИ СРПСКЕ ВРХОВНЕ КОМАНДЕ ДОПРИНЕЛИ СУ ПОБОРЕКОВОМ ПОРАЗУ

Почетком маја 1914. године, у бечком Пра-теру, великом изле-тишту на обали Дунава, одр-жавала се уобичајена, про-лећна коњичка кавалкада. Музика царске гарде свирала је ведре валцере, док су да-ме у кићеним шеширима, бри-ката господа у полуцилинд-рима и официри у елегант-ним униформама заузимали своја места на трибини. Тре-ке у Пратеру су биле и мон-денска састајалишта, где су поред племенитих коња раз-них пасмина приказивани и најновији модели одеће, јер је Беч, све до првог светског рата успешно конкурисао Паризу у моди.

Међу осталом публиком на-лазио се и српски војни изас-ланик пуковник Лешјанин. Он је имао ту част да увек у стопу буде праћен од не-видљивих агената Евиденц бироа, обавештајног и кон-траобавештајног одељења аустроугарског Генералшта-ба, који се званично звао — Генералквартирмјастерштаб. Али аустријски агенти, као и увек, јављали су да код пу-ковника Лешјанина „нема сумњивих веза и састајања“. Познат као врло углађен ка-валер, велики козер и човек широке културе, српски вој-ни изасланик је радо приман по бечким салонима. Посеб-ну наклоност стекао је код дама из највиших кругова, међу којима су се налазиле министарске или генералске кћери и жене.

Заључак Евиденц бироа о пуковнику Лешјанину био је све, само не ласкав; „то је обичан празноглавац, чов-ек без икакве вредности“, који за разлику од других изасланика траћи драгоцено време по салонима, опери, по зоришту и модленским ка-валкадама у Пратеру. Ако су га агенти и даље пратили, то су чинили једноставно зато

што је то српски војни изас-ланик, представник земље са којом Аустроугарска наме-рава да убрзо започне рат, који је брижљиво планиран за ту годину, иако још нико није слутно да ће доћи до сарајевског атентата.

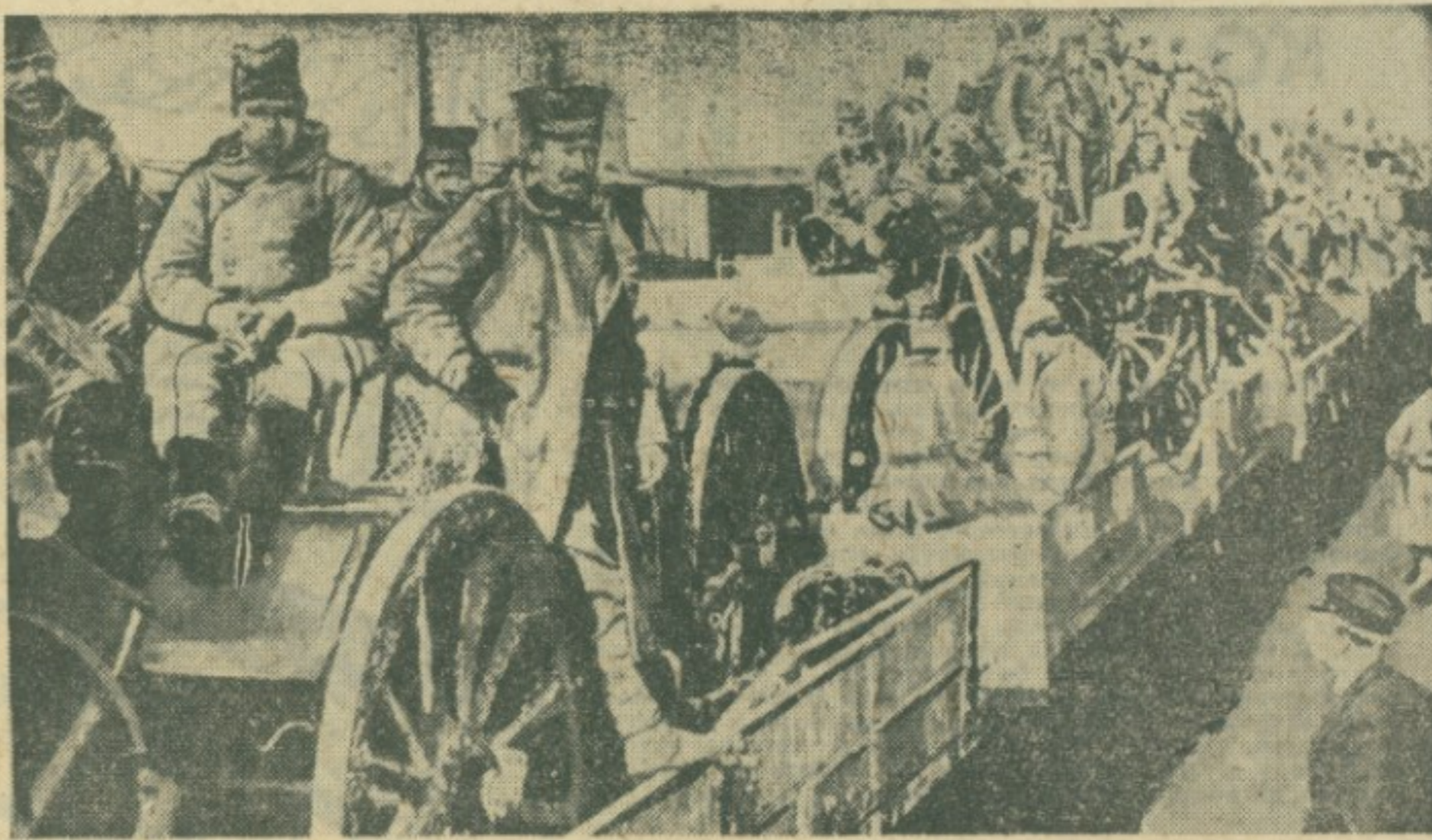
Лешјанин се ни најмање није узбуђивао шта о њему мисли Евиденц биро. Уместо да „траћи време“, он је пре-ко својих пријатељица и при-јатеља, уско повезаним са генералштабним „официрима и политичарима, неуморно прикупљао најтајније подат-ке. Тек кад су праснуле Принципови хиџи у Сараје-ву и после фамозног ултимат-ума прекинути дипломатски односи са Србијом, Евиденц биро је на свој велики јед и бес сазнао с ким је имао по-сла.

Пошто су српском пуко-внику наредили да се сместа на-пусти Беч, упали су у његов стан и извршили претачни-ну. Резултат је био више не-то поразан! Чланови „свемоћ-ног и свезнајућег“ бироа у-хватили су се за главу. У Лешјаниновом стану, поред огромне кореспонденције са српским Генералштабом, ис-кључиво везане за обавештај-ну делатност, пронађено је и око тридесет дебелих то-мова најповерљивијих доку-мената Генералквартирмјас-терштаба!

Узалудна су била сва хал-шења Лешјанинових „прија-теља“. Више није било вре-мена да се измене оператив-ски планови против Србије. Први светски рат је велико започео! Међутим, Лешјанин је задао Евиденц бироу још један тежак ударац.

„Неприкосновена техничка просторија“

У једној од безбројних со-ба масивног здања аустро-угарског Генералштаба нала-зио се технички уређај — ра-

ТРАНСПОРТОВАЊЕ АРТИЈЕРИЈЕ НА ГРАНИЧНЕ ОДСЕКЕ

дио-станица великог домета, типа „Телефункен“. Овој ста-ници је намењен посебан, ва-жан задатак: да буде најтај-није пребачена на Дрину, где ће хватати шифроване радио-граме српске Врховне коман-де, упућене командама арми-ја. На годину дана пре изби-јања рата, српски Генерал-штаб је купио од немачке фирме „Телефункен“ шест радио-станица великог домета. Тада су то били гломаз-ни уређаји, смештени у дво-колице, налик на топовску кару. Није било тешко пого-дити чему су намењене те радио-станице и зато се Е-виденц биро спремио за ве-лику игру.

Један Босанац, муслиман, у кога се имало „пуне повере-ње“, одређен је да руководи аустроугарском тајном ста-ницом на Дрини. Али још док се налазио на обуци у Бечу, тај Босанац је на неки начин дошао у додир са пу-ковником Лешјанином и от-крио му непријатељеве на-мере. То није учинио за но-вац, већ зато што је био и-

гословенски расположен. По инструкцији тада потпуков-ника Драгутина Димитрије-вића Аписса, начелника обаве-штајног одељења српског Главног генералштаба, Боса-нац је имао да настави са ра-дом на „тајној“ радио-стани-ци.

„Певељиве“ депеше

Уз сарадњу самог војводе Радомира Путника, начелни-ка српске Врховне команде, као и штабова свих српских армија, састављане су дезин-формације које је требало да хвата аустро-угарска радио-станица на Дрини. Давани су лажни подаци о концентра-цији армија и појединих ди-визија, као и наређења за посудање овог или оног сек-тора фронта на Дрини и Са-ви.

Генералфелдпојмајстер Ос-кар Похорек, командант „Балканске војске“, како је названа група аустро-угар-ских армија, која је требало да изведе „казнену експеди-цију“ против Србије, примао

је те све лажне депеше и ха-лапљиво их гутао. Хвалисао се потчињенима како зна „сваку реч“ коју српска Вр-ховна команда упућује сво-јим армијама и обратно. Он-да је уследио пораз на Це-ру, али ни то није учинило да Похорек посумња у сво-ја „тачна обавештења“. Ста-ница на Дрини је и даље на-стављала свој рад. Нове де-зинформације допринеле су поразу Аустријанаца на Ко-лубари, децембра 1914. годи-не.

Тек кад је почело повла-чење српске војске, у јесен 1915. године, Евиденц биро је сазнао да је изигран са својом радио-станицом. На-име, руководилац станице је пребегло преко Дрине и сту-пио у један од добровољач-ких батаљона, у којима су се борили Југословени не са-мо они из Аустроугарске, већ и они који су у првим гру-пама дошли из Америке. За-бележено је да је Босанац погинуо, али његово име ни-кад није откривено. Апис је ту тајну однео собом у гроб,

ГЕЈЗИР ГРОБАР ИНСЕКТА

Инсекти Јелоустонског на-ционалног парка врше „само-убиство и аутоматски себе са-храњују“ у исто време. Овај чудни феномен се илуструје на „Моџумент“ гејзиру, мало познатом и не тако често по-сећеном. Гејзир има велику купу, око два и по метра ви-соку, која стоји као неки спо-меник са пречником у основи од 90 см, а у врху од 45 см. Гејзир је у непрекидној еруп-цији и избацује топлу воду и пару на висину од три до пет метара. Пошто је млаз воде скоро усправан, већи део кон-дензоване паре пада поново директно на помезуту купу, али толико расхлађене да са-да има изглед „хладног“ геј-зира.

Састав воде је такав да има сладуњав укус. Због тога је тако привлачна за многе ин-секте, али је вероватно и от-ровна, јер они угињу скоро моментално а онда лагано та-ложење постепено ствара сте-

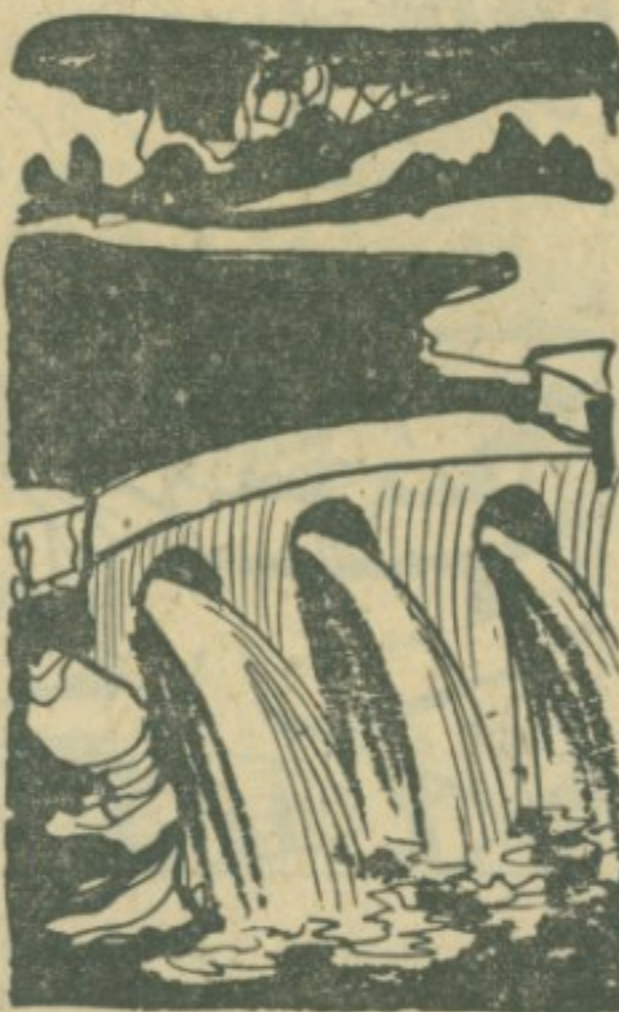
новит гроб од угинулих инсе-ката. Услед непрестаног та-ложења угинулих инсеката, ова купа — гробница постепено увећава своје димензије.

НАЗИВ ПОТИЧЕ

Мурманск је град и центар Мурманске области РСФСР на око 50 км од улаза у Колски залив Баренцовог мора. Град се развио као пристаниште ко-је се никад не залеђује због утицаја топле Голфске струје чији се један крак завршава у Баренцовом мору. Има скоро 250 хиљада становника, многе фабрике и школе као и Поларни научни институт за рибарство и океанографију, (скраћено ПИНРО), 3 позори-шта, 2 музеја и друге установе. Настао је 1915. године ка-

да се градила мурманска же-лезничка пруга. Назив потиче од саамских (народа Саами) речи мур — море и ма — зем-ља крај мора.

ВОДА ИЛИ РЕКА...

Кура је највећа река у За-кавказју: дугачка 1515 км, а њен слив захвата око 188 хи-љада кв. км. „Извире на Јер-менској висији у Турској, а утиче у Каспијско море дају-ћи му просечно сваке секун-де по 75 кубних м воде. Ушће је у облику делте дугачке 15 км. Пловна је за мале бродо-ве до града Јевлаха. На њој су две хидроцентралне: Земо-Авчаљска или Леџинова и Мингеаурска. До изградње великог вештачког језера ове друге хидроцентралне Кура је често плавила приобално зем-љиште и наносила велике штете становништву. Име ре-ке потиче од азербејџанске речи кур — јогунаст. На пер-сијском језику име јој значи вода или река.

ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

Стара изрека „да вода не може да тече узбрдо“ није и-стинита. Чудно је, али исти-нито: водопад Лаихули, на Хавајима, тако тече. Када се-вероисточни ветрови дувају кроз увале дивне планине Ла-ихули, на острву Оаху, и по-тома захује уз базалтне стене, збуњени гледаоци једва могу поверовати својим очима. Во-

ду, која се дотле сурвала, изненада захвате снажни ве-трови, претварају је у густу маглу и враћају горе уз ли-тице. Ветрови често задржа-вају тако водопад дуже вре-мена све док не папусте и во-да не појури својим природ-ним током у провалију дубо-ку преко 100 метара.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ДУЖИНА полетно-слет-не стазе зависи од надмор-ске висине аеродрома. У САД је усвојено да се она повећава за 7 одсто за сва ких 300 м повећавања ви-сине аеродрома.

НАЈДУЖА полетна ста-за потребна је млазним а-вионима „Боинг-707“ — 2260 до 3900 м. За слета-ње им је довољна дужи-на од 1830 до 2190 м. А-вионима типа „Каравела“ потребна је за узлетање стаза дугачка 2050 м, а за слетање 1550 до 1770 м. Двомоторни авион са ели-сама Даглас ДЦ-3, какве има и наш ЈАТ, слеће и узлеће на стазама дугач-ким најмање 550—600 м.

МОСКВУ с правом нази-вају студентским градом. У вишим школама Москве учи пола милиона студен-ата, а у средњим струч-ним 230 хиљада ученика. Преко 11 одсто Москва-њана отпада на студенте и ученике средњих струч-них школа.

МАРСЕЉСКА ЛУКА је највећа на Средоземном мору. У њој може истовре-мено да пристане и веже се за кејове 156 прекооке-анских бродова. Утовар и истовар робе обавља 155 дизалица са носивошћу од 3 до 15 тона, 8 пловних ди-залица различите носиво-сти, међу којима једна има носивост од 150 тона, већи број дизалица на ау-томобилима итд. У луци се налази 50 складишта, магацина и елеватора. За чување лако кварљиве ро-бе (банана) служе хладња-че са запремином од 40 хиљада кубних метара.

ХАМБУРШКА ЛУКА по техничкој опремљености опада међу прве у Евро-пи. Прекоокеански бродо-ви могу пристати уз кејо-ве дужине 35 км, а речни уз кејове дужине 21 км. На обалама се налази 878 дизалица, од којих 6 за врло велике тежине, док по луци плови 13 дизали-ца са носивошћу од 250 тона. Лука заузима повр-шину од 94,5 кв. км. Она се простире од запада ка истоку 15 км, а од севера ка југу 3,5 км.

МАДРИД је већ четири века главни град Шпани-је. Занимљиво је да он лежи на удаљености од само 14 км од Серо делос Анхелес — геометри-ског средишта Пиринеј-ског полуострва. Први пут се помиње у арапским хро-никама средином X века, као арапска тврђава под именом Махерит.

МИЛАНО има три аеро-дрома: Малпенса, Лианте и Форланини. Најважнији је последњи. Његова полетно-слетна стаза има ду-жину од 2237 м и ширину од 60 м. Стаза треба да се продужи до 2500 м.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

У борбама за превласт на мору, специјално у периоду колонизирања новооткривених земаља, појавили су се разни људи жељни авантура, чији су смели подвизи у припадности распаливали машту људи, баш као и оних који су се борили на копну, било као појединци или у групама. О њима су се писале књиге и романи; то су били гусари, пирати, буканири и флибустери. Неки научници дају дефиниције по којима се разликују једни од других по свом карактеру и поступцима, те једне карактеришу као ритере, а друге као обичне морске разбојнике. Међутим, све је зависило од времена и прилика када се то догађало. У периоду борбе за колоније често су ти чудесни поморци за једну земљу били витезови, а за другу, њој непријатељску обични разбојници. Било је случајева да су једни осуђивани на смрт а други награђивани и новчано и положајем. Причу о том свету који је оставио трага у овом делу људске историје који се догодио на мору, почињемо да објављујемо у овом броју.

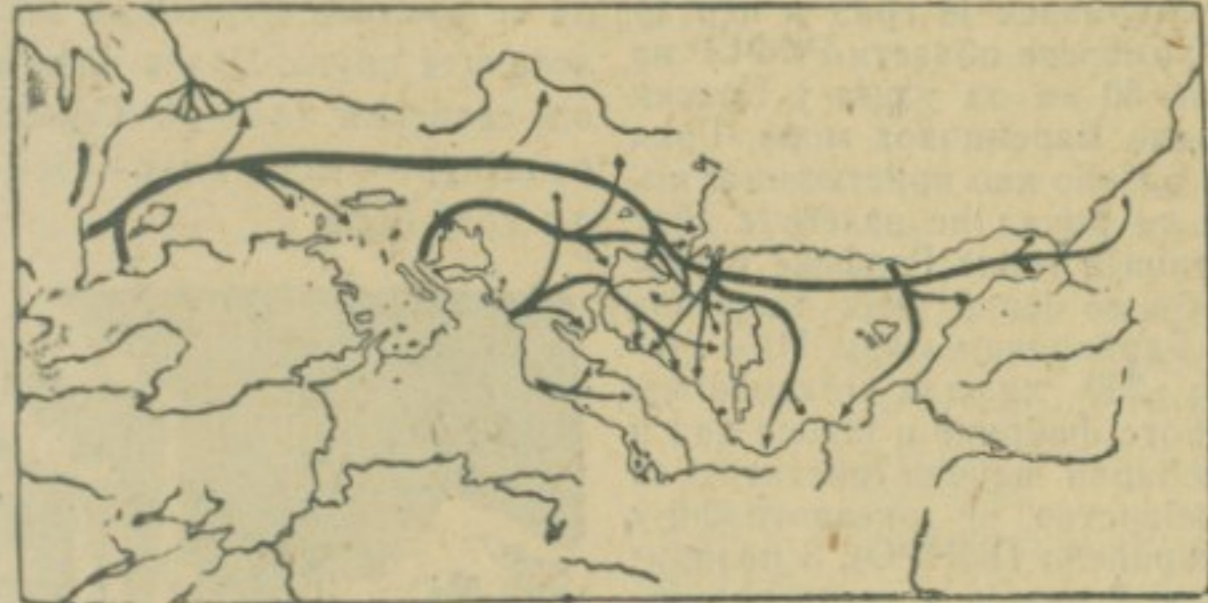
- 1 -

На свим морима и у свако доба: разни авантуристи, морнари ван закона пресретали су на својим лаким и брзим бродовима са великим једрима богате трговачке бродове и пљачкали их. То су били пирати, гусари, флибустери како их све не називају писци разних историјских и авантуристичких романа. Њихови подухвати, често смели и храбри али увек злочиначки, ушли су у легенду. Позната су имена њихових најчувенијих шефова: Морган, лорд Дрејк, капетан Кид, Пјер Олонез, који су исто тако чувени као и историјске личности Турен, Лафажет, Марко Поло или Васко де Гама. Мало је оних који би могли да одговоре на питање: „Ко су у ствари били пирати“?

Ево шта о томе стоји у појединим лексиконима: „Пират је — пише Вебстер — онај ко прибегавајући сили отима благо другима на пучини. То је још више онај ко обиђе мора тражећи жртву да је опљачка; флибустери су такође они који нападају лађе“.

У Ларусу пише: „Пират је онај ко без одобрења власти предузима оружане експедиције на мору, дакле: морски разбојник. Не треба га мешати са гусарем, јер он — за време рата снабдевен писменим одобрењем једне од зараћених страна — заробљава трговачке бродове који припадају непријатељу.“

Клибер најкраће каже у свом делу „Право људи у Европи“: „Пират врши на мору, без одобрења власти, занат крадљивца“. Међутим, тек у нашим следећим написанима видећемо колико су ове дефиниције уске у односу на пиратске авантуре кроз векове.

Све почиње у Средоземљу

- 2 -

Средоземље је колевка античке цивилизације. На обалама овог мора подизани су први велики градови и били поринути први бродови. Заједно са тим настало је и доба велике трговине. Разуме се, Средоземље је постало и колевка пиратства које све до прошлог века није престало да постоји. На нашој карти су најугроженије зоне, и путеви којима су они најчешће пролазили.

Стари Грци су први на удару. У ствари, прва борба о којој постоји истинита прича водила се између трговца Грка и феничанских пирата. Пре три хиљаде година, Феничани су држали монопол над трговином у Средоземљу и њихови најбољи морепловци стизали су чак на другу страну Гибралтарског мореуза.

Лажни трговци

- 3 -

У то време Грци су били много сиромашнији него њихови суседи из источних земаља. Мада још невешти у пловидби, они су се бранили од Феничана и показали се убрзо исто тако виспреди да опљачкају њихове лађе као и да се склоне на своје обале.

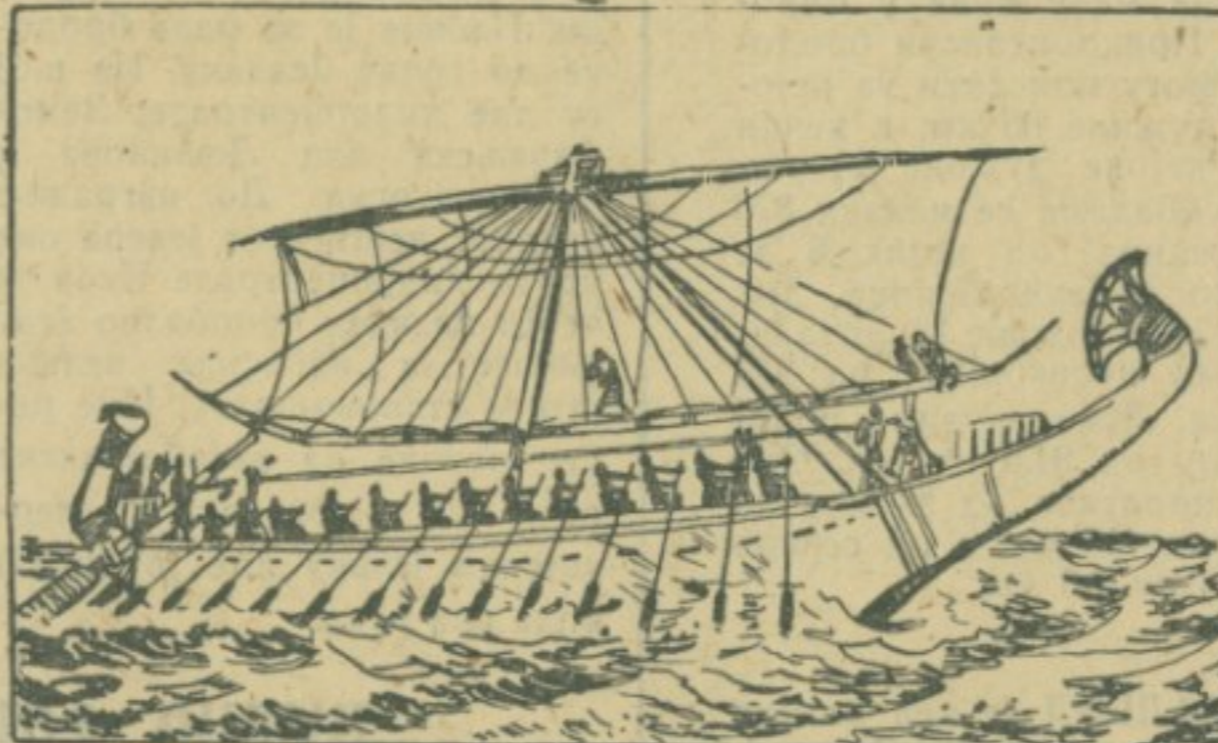
Феничани који нису имали војну флоту били су принуђени да примају ударце. Међутим, често су покушавали да врате равном мером. Прерушени у мирне трговце са истока они су продирали у понеку грчку луку и на палуби излагали своју робу на продају. Грци — нарочито жене — пењали су се на брод да би је разгледали и куповали и, кад би се накупило довољан број, Феничани су изненада дизали лангер. Неопрезни су продавани као робље.

Рим, нова жртва

- 4 -

Поморска снага Феничана почела је да опада онда када је картагињанска раста. Грци, потучени од Римљана, и Картагина, дефинитивно покорена после трећег пуноског рата, обоје вештаци у пловидби и борбама на мору, — бацили су се у пљачкање римских бродова. Римљани, који су били на земљи храбри војници и сјајни борци, на мору су се тешко оналазили. За време грађанског рата (82. године пре н. е.) између Марија Гаја и Луција Корнелија Суле, пирати су били све агресивнији и на крају су блокирали римске луке. Пљачка животних намирница постала је свакодневни догађај, и немаштина је освојила царство.

Египћани

- 5 -

Египћани нису били поморски народ. Често су од Феничана тражили да им наоружају бродове, али их то није спречило да се одаду пиратству. На слици је стари ратни египатски брод. Његов лаки труп састављен је из више делова причвршћених великим конопцима. Био је дугачак 53 м а широк 5 м. Једро се мало употребљавало а сама катарка је била често спуштана кад је брод пловио на весла.

(Наставиће се)

ПОРТРЕТ ЗА ЈЕДАН ДАН

Највећи портрет који је икад направљен висок је 20 метара а израдио га је један јапански сликар по имену Хокусан за један дан. Године 1817. пошто је био посветио више од половине свога живота уметности и није ништа постигао, решио је да се прочује. Он је заузео више комада хартије док није добио хартију величине 20x18 м. Ту хартију је разастро пред храмом у Нагоји и на њене углове ставио камење да је ветар не однесе. Ставио је тубе за боју, четке и крпе на дугачке штапове и почео рад. Посматран од стране мно гобројног становништва вароши он је почео да ради портрет познатог јапанског свеца Дарума. Пред вече замолио је посматраче да му помогну да обесе слику о кров храма. Слика је била тако велика да су гледаоци говорили: „Има уста тако велика да би могао коњ ући у њих“. Хокусан је преко ноћи постао славан сликар огромних портрета. Али он се није задовољио тиме. Почео је да слика на зрну пиринча два врапца. Слика је била тако минијатурна да је цело време морао да се служи дупом. Слика је потпуно успела и јапански цар га је лично позвао и одликовао. Умро је у 89. години славан, али до краја је сиромашан. Своје слике потписивао је: „Старац луд за сликањем“.

ЧУДНИ ДВОБОЈ

Бацање копља против непријатеља познато је од давнина. За разлику од стрела које се избацују помоћу лука копље се баца снагом човечије руке. Аустралијска уробеничка племена доскора су ратовала само наоружана копљима, али тај рат је најчешће био бескрван. Ратници непријатељских племена построје се једни према другима и свако од њих изабере свог противника. Та два супарника стоје на око 30 метара један од другог и пошто измењају све псовке које знају почињу да се боре на тај начин што један од њих баца копље против другог. Онај на кога је копље бачено мора копље да одбије једном мотком. Ако му пође за руком да то учини три пута узастопце рат је завршен. У случају да онај на кога је бачено копље не успе да га одбије мотком, онда он баца копље на свог партнера и све тако док се копље не одбије мотком три пута узастопце.

Међутим на Мадагаскару бацање копља служи у жељидбене сврхе. Младић који оде да проси девојку мора да докаже да је спо собан за женидбу. Неко од младине фамилије почне да баца копље на просиоца све док овај не ухвати копље под мишку. Пошто то није тако лако, дешава се да младожења мора да остане у гостима код своје будуће и по неколико недеља док не успе да ухвати копље. Многи младини то вежбају код куће месецима, док се тако не извежбају.

СА СВИХ СТРАНА

Некадашњи методи одређивања удаљености звезда од земље изискивали су најмање шест месеци рада. Сада, захваљујући новом електронском методу доктора Олива Игеза, са Ликове опсерваторије у Калифорнији, за то је потребно око 10 минута!

Дијамант „Кудилан“, један од најскупоценијих драгих камена на свету, отпремљен је из Јужне Африке у Лондон у обичном пактланском пакету.

Стручњаци за припитомљавање животиња установили су да је дивљег тигра много лакше припитомити, него мот који је рођен у воолошком врту.

НЕСРЕЋНЕ КРАВЕ

Проф. В. Е. Петерсен са Минесота универзитета (САД) пронашао је да би у свету било много више млека „када већина крава не би била несрећна и патила од неуроза“. Према проф. Петерсену свака крава, која не трпи свога мазара даје мање млека. Само крава водиља која доминира у стаду душевно је уравнотежена, а све остале пате од мрзовоље и нервозе и стога дају мање млека.

» JE Ж « ИЗ ПОДРАВИНЕ

У нашој хумористичкој и сатиричној штампи бе оградски лист ове врсте, пре рата врло популаран као „Ошњани јеж“, а данас као „Јеж“ није први понео такво име. Јежеве бодље и на бадање на њих свега и свачега што се збива у друштву — биле су увек привлачне за оне који су кроз хумор и сатиру износили своја запажања о савременом друштву.

Одмах после слома озлоглашеног Баховог апсолутизма један мали хрватски загорски земљопоседник осмелио се да покрене хумористички лист, који ће у првом реду бити усмерен против Беча, и дотадашњих покушаја германизације свих народа у аустријској царевини.

Половином марта 1862. године Драгутин Антолек-Орешек („Орашћин“) издао је први број свог хумористичко-сатиричког листа под именом „Подравски јеж“, и то у 2000 примерака, иако је позив на претплату био врло слаб. Тај лист требало је да излази три пута месечно, али је изишао само тај први број, који уједно представља и први покушај издавања хумористичке штампе у Хрвату. Испод заглавља листа био је на цртан јез како стоји „на стражњим ножицама, у левој предњој шапци држи цилиндар, а десном хвата буба-швабе (жохаре)“. И поред тога мото: „Куме, уздај се у се и у своје кљусе!“.

Овај први и последњи број „Подравског јежа“, изишао је у Вараждину, али у том граду било је још сувише ма-

У марту 1862. године Драгутин Антолек-Орешек издао је први број свог хумористичко-сатиричког листа под именом „Подравски јеж“. У првом реду његова сатира била је уперена против Беча и дотадашњих покушаја германизације свих народа у аустријској царевини.

ло публике која би могла да прихвати друштвено-политичку сатиру какву је наговестио овај, већ после првог броја, у реци Драви — „удаљени јеж“. Док се тих година у Срба и те како развијала хумористичка штампа, као омиљено штиво широке читалачке публике, у Хрватској се тек почетком 1867. године јавља врло необичан политички лист с хумористичко-сатиричком тенденцијом. Тада је у Загребу почео да излази „хумористичко-сатирички лист“ — „Звекан“. У заглављу листа био је нацртан брадати чо-век, у хрватској народној ношњи. У руци држи фењер и својим погледом оштро проди-ре у таму. Покретач и уред-ник „Звекана“ био је Анте Старчевић, а поред тога и главни његов сарадник. Чак и тај поменути цртеж у заглављу листа требало је да прикаже њега лично. У „Звекану“ се јавља и карикатура, али не као она у каснијем ви-ду, где треба да се извуку ко-

мичне и карактеристичне црте неке личности. Сасвим верна фотографија одређене личности само би се накалемила на неко изобличено или живо тињско тело, које је као подлогу прилично примитивно извлачио цртач.

Карикатура у то време у нас још није развијена као по себна врста уметности. Она је само комбинација фотографије и делимичног цртежа. Тадашња читалачка публика хтела је тачно да зна на кога се „карикатура“ односи. А да би могла тачно да препозна лице, оно је требало да буде сасвим верно оригиналу. Смех је изазивао текст испод такве карикатуре и најчешће дегенерисано тело на које је био насађен фотографски снимак главе. Карикатуристи су углавном били графички и литографски радници, али ипак толико смели да је цензура више пленила њихове невеште фото-цртешке комбинације од самог текста. Тек почетком овог века појављује се у Хрватској као карикатурист један прави сликарски уметник — М. С. Црчић, и то у листу „Сатир“, коме је био и уметнички уредник.

Ни „Звекан“, путем кога се, у ствари, Анте Старчевић обрачунавао са својим политичким противницима, није био дугог века. Није саставио ни луну годину дана излажења. Потом је протекла читава једна деценија да би се поново појавио у Хрватској нови хумористички лист. Овог пута његов покретач и оснивач био је хрватски књижевник, песник, новелист и романописац прослављени Аугуст Шеноа. Занимљиво је да у то време најпознатији хрватски и српски књижевници, Јован Јовановић-Змај и Аугуст Ше-

ноа, негују не само белетристичке и забавне часописе већ и хумористичке. Ове постоје српски књижевник с више успеха, а хрватски више као покушај чијем се успеху и не нада много. Шеноа је 1877. године покренуо у Загребу „Хумористички лист“. Цртач карикатура у овом листу био је један графички радник, а израђивао их је сва како према упутствима и скицама А. Шеноа, који је и сам био врло добар цртач.

Шеноа је имао ванредно развијен смисао за хумор, и способност да код људи уочи карактеристичне комичне црте. Осим тога волео је и да црта — „па је уз текст својих романа или новела увек нацртао лице или читаву фигуру некога ко се први пут у њему јавља“. У свом „Хумористичком листу“ Шеноа је, како казује његов син, — „у првом реду љутим сатиром ударао на народне заступнике и чиновнике који постадоше скромни и понизни поклонци пештанског сабора (Мађара)“. У стране овог листа Шеноа је увео традиционалне хрватске народне шерете Петрицу Керемпуха и Ђака Ма-тијаша Грабаница, који ни-

пред киме не презају да му у очи саспу чисту и праву истину. Њихове разговоре, дијалоге и монологе о савременим приликама у Хрватској писао је сам Шеноа. У „Хумористичком листу“ сарађивали су и Словенци, а његов издавач и уредник помишљао је да ту сарадњу прошири и на Србе, јер се заносио да „Хумористички лист“ постане „хумористичко гласило“ широким југословенским размера. Шеноа је одржавао пријатељске везе са српским књижевницима, а посебно с Јованом Јовановићем-Змајем, који је за такву сарадњу био најпознатији.

„Хумористички лист“ није био дугог века. Престао је да излази већ почетком 1878. године, јер — „у тадашњем хрватском друштву још увек није постојала клима повољна за један „хумористички лист“.

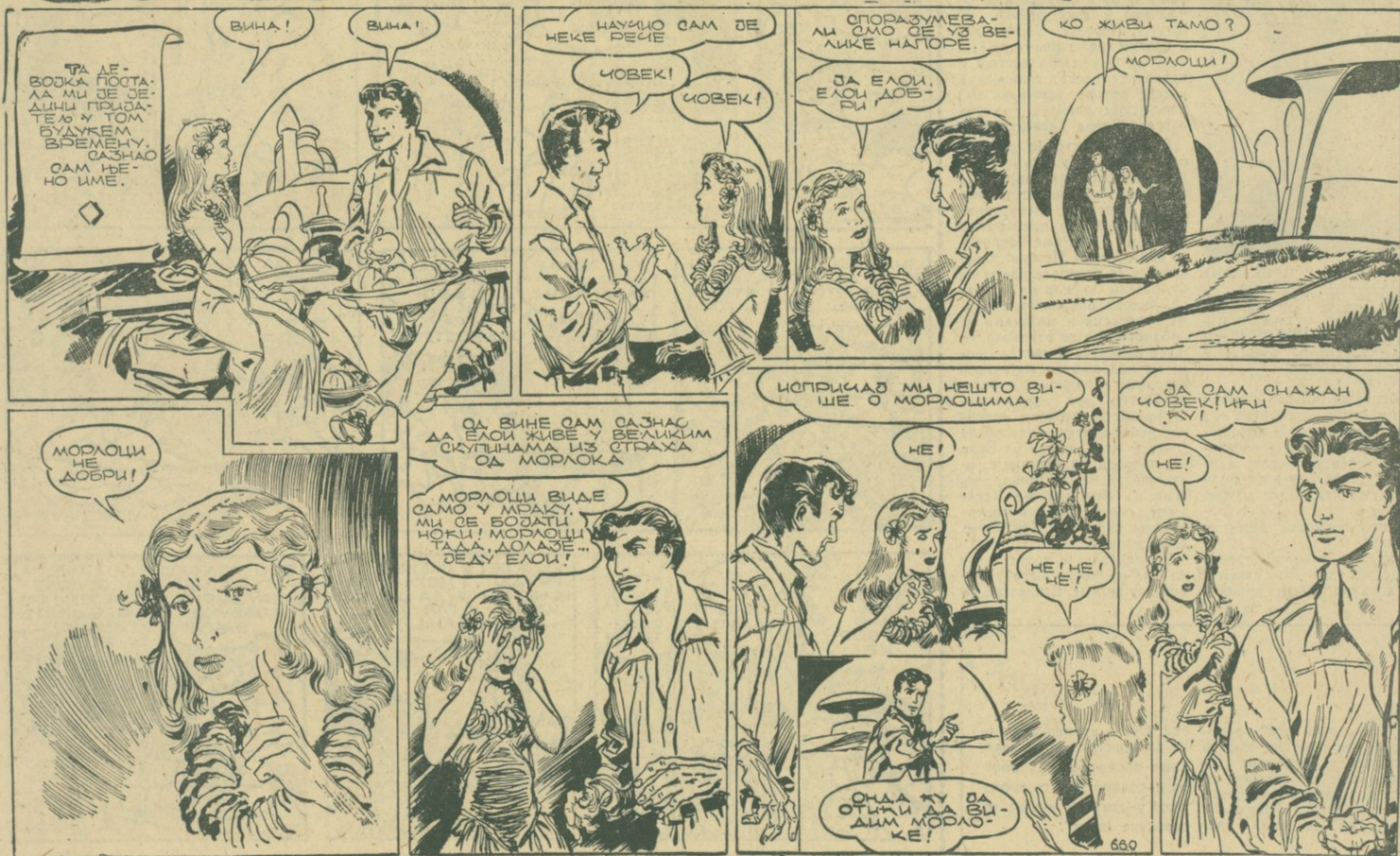
Проћи ће поново још неколико година да се у Хрватској клима повољна за један хумористичко-сатирички лист, и то у Баку, где је половином 1881. године почео да излази „Врагољан“, и одржао се готово пуних пет година. Излажење овог листа обуставиле су власти, а уредника осуђиле на неколико месеци затвора.

ПОКРЕТНЕ СКУЛПТУРЕ

У галерији Арно у Сен Жермену вајарка Марта Пан изложила је своје необичне скулптуре. Израђене су на сасвим нов начин: од различитих елемената који стоје на врху једне повеће игле. Покретом руке равнотежа се мења и углачани об-

лици заузимају нове положаје. Различити распореди који настају услед тога дају увек потпуно другачије, интересантне облике. Сви делови су фино извајани тако да добро одговарају у свим положајима.

ВРЕМЕЛЛОВ ПО РОМАНУ Х. Ц. ВЕЛСА

ЛУКУЛОВА

ТРПЕЗА

Лукул је живео пред крај римске републике када су се Сула, Марије, Цезар и Помпеј борили о власт; био је истовремено ратник и политичар, мислилац и говорник. Али надасве он је био чувен по свом изванредном укусу који је стекао у току деценија проведених на Истоку, по раскоши свог дома и лепоти паркова, обиљу и разноврсности јела, која су служена за његовом трпезом. Цицерон и Плутарх су били пуни хвале о њему.

Лукул се родио 109. године пре наше ере. Наследио је огромно богатство, али и доста лош глас: дед се на непоштен начин обогатио у Шпанији а отац, проконзул на Сицилији, осуђен је због корупције, издаје и малверзиција. О самом Лукулу била су подељена мишљења: био је хваљен због чистунства и родољубља, али и осуђиван због похлепности за новцем.

Прво Лукулово дело због кога га је Плутарх уздизао потиче из његове најраније младости. Још као дечак од шеснаест година Лукул је био изванредан говорник и владао беспрекорно грчким и латинским језиком.

Храбар и благ, веран и поуздан, он је у социјалним борбама које су вођене у Риму увек био на страни слабијих. Добио је звање квестора и по слат у Либију, Египат и Азију. Као политичар задивно је све својом вештином, а као ратник својом стратегијом и тактиком. Подигао је грчке градове на устанак и

ЛУКУЛ ЈЕ НАСЛЕДИО ОГРОМНО БОГАТСТВО, АЛИ МУ ЈЕ ПОРОДИЦУ БИО ДОШ ГЛАС. О ЊЕМУ СУ БИЛА ПОДЕЉЕНА МИШЉЕЊА. НЕКИ СУ ГА ХВАЛИЛИ ЗБОГ ЧИСТУНСТВА И РОДОЉУБЉА, А НЕКИ СУ ГА ОСУЂИВАЛИ ЗБОГ ПОХЛЕПНОСТИ ЗА НОВЦЕМ.

да виде борбе слонова и бикова. Наименован је за едила, — помоћника трибуна, за тим је постао гувернер Африке и најзад конзул. Када је Митридат наметнуо Риму нов рат одређен је за команданта римске војске. Са пет легија морао се борити против две армије и зато је заведе у војсци тврдено дисциплину. Читавих 13 година освајао је градове и тврђаве. Натерао је у бекство грчке краљеве а становништво побеђених земаља штитио од суровости и своје војске и незајажљивости порезника.

У међувремену су у Риму почели да га клеветāju. Позван је у престоницу и за три године обрачуна са непријатељима тријумфовао највећим почастима. Народ је одушевљено клицао дефилеу његових животиња доведених из Азије, ратним машинама, ратним колима, мазгама натовареним драгоценостима, колима пуним злата. Заплењено је 110 наоружаних галија и Митридатов златни кип висок шест стопа.

У то време Лукул је имао 50 година, огромно богатство, знање, убрзан је у највеће римске ратнике, имао одане пријатеље. Могао је да постане и господар републике, али је одбио ту почаст.

Уместо политичких почести изабрао је живот у изобиљу и богатству које је ољачкао у току ратова. У Египту, Персији, Јерменској и разним краљевинама на Истоку он је упознао раскош и невиђене лепоте: вавилонске висеће вртове, земаљски рај персијских владара, дворце сатрапа Сарда Тисаферна.

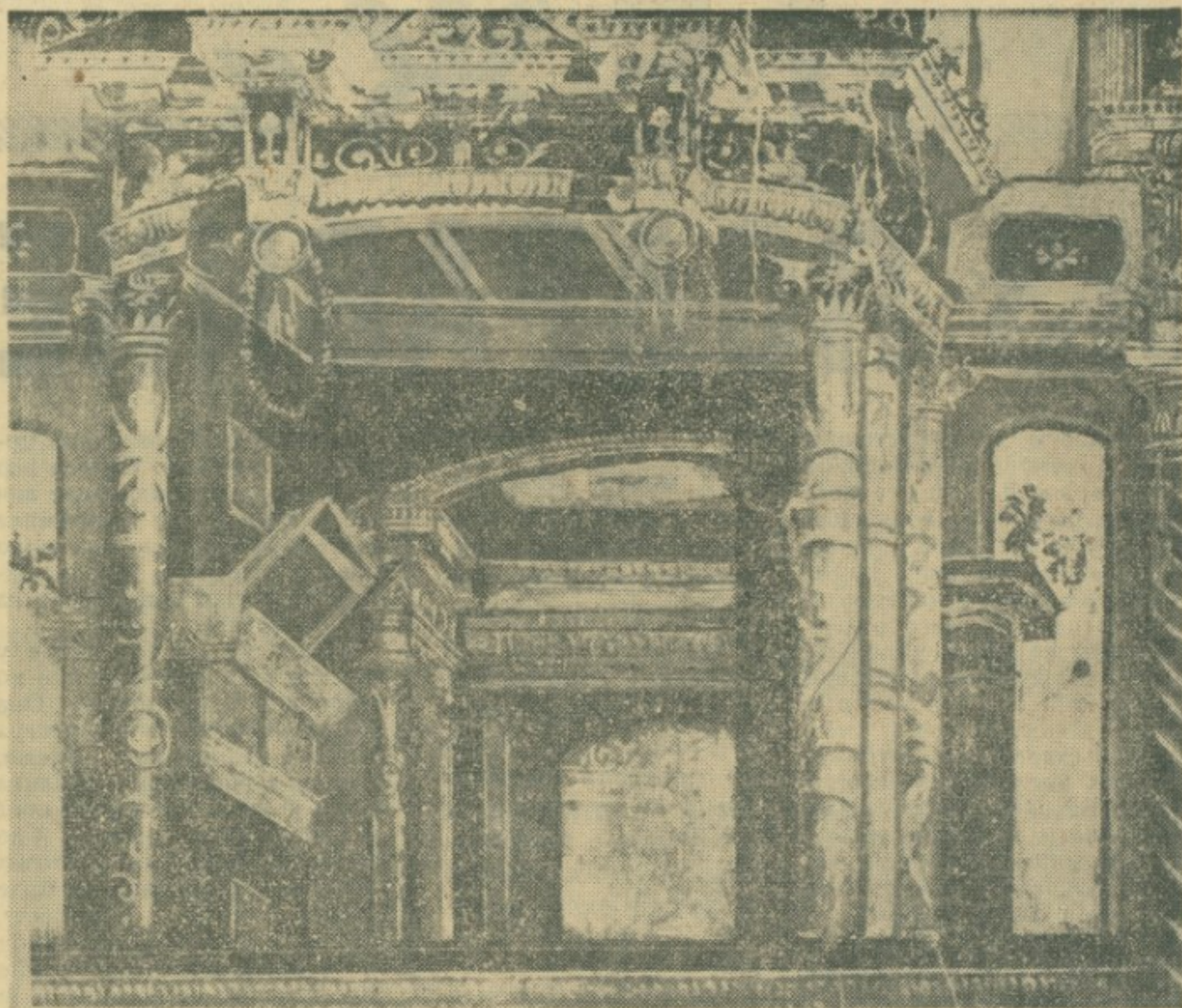
Сјај Истока хтео је да пренесе у Рим. Саградио је и неколико најлепших дворана са зидовима од мермера свих боја; намештај инкрустиран седефом и племенитим металима и постеље покривене свилом и са Истока; таванице су се отварале према небу, базени су били од мозаика, зидови покривени сликама, фрескама и мозаиком. У библиотекарна се налазило хиљаде папируса и свитака који би задовољили најумније филозофе и најречитије реторе. Његов дом окружавали су најлепши паркови античког доба: платани са обала Јонског мора, палме из Египта, кедрови из Феникије, орахово дрвце из Сирије, трешње из Митридатове Керазонте, смокве које су подсећале на уништење Картагине, лозе, маслине.

Приређивао је гозбе које ни пре ни после њега у Риму нису виђене. Египатске ро

биње су служиле за трпезом различита јела: јесетре, мурине, корњаче, пастрмке, јегуље, жабе, ракове и лангусте. У баштама су летела читава јата славуја, канарица, црвендаћа и зеба чим су се месом и језицима наслађивали сладокусци Рима. По парку су достојанствене шетале роде и пауни, ибиси и по језеру пловиле лабудови. Препелице и јаребице су ловљене у јатима а живина је тољена храном умаканом у млеко.

У народу се причало о његовим гозбама као и о његовим победама.

У Аполоновој дворани са сребрним посуђем Лукул је за Помпеја и Цицерона приредио гозбу какву ова два Римљанина никада нису доживела. По уласку у просторију робови су их изули, опрали им ноге и посадили их у постеље са меким душцима. Прво су служене остриге са леда а затим најомљеније јело Римљана: печена крмача заједно са прасићима које је дојила, затим најфинија морска риба сол, коју су звали мозгом бого-

ЛУКСУЗНА ДВОРАНА У ОРИЈЕНТАЛНОМ СТИЛУ У ПОМПЕЈИ

ва; крила нојева су служена само на двору персијског краља а затим мурине са Сицилије. Највећа посластица, на крају, били су славуји из Мавританије и дроздови печени на белим маслинкама из Галије. Вино из Халикарнаса мешано је са сланом водом. Столови, који су се налазили испред постеља уклањани су и на њихово место су постављане нове трпезе с меде-

ним колачима, камиљим млеком и маслацем, правим пирамидама воћа из Африке, Шпаније, Азије и јужне Италије.

Сва три сладокусца нису волела алкохолна пића. Подизали су пехаре са вином само да би наздавали боговима и људима. Уместо алкохолном њихови мозгови су се оплјали говорништвом, дискусијама о политици, демо-

кратији, безумљу аристократије и опадању храбрости ратника.

У другим дворанама служене су друге посластице: у Јупитеровој гушчију цигерицу са паштетом од пауна, смоквама и млеком; а ораде и јесетре су се појављивале на трпезама Венерине дворане. Луције Лициније Лукул умро је око 57. године пре наше ере.

НА СТАТУИ ЈЕ ПРИКАЗАНА ЈЕДНА МЛАДА ДЕВОЈКА КОЈА НОСИ ПОСЛУЖАВНИК С ВОДЕМ. СТАТУА ЈЕ ИЗРАЂЕНА У БРОНЗИ, А РАД ЈЕ НЕКОГ НЕПОЗНАТОГ РИМСКОГ ВАЈАРА. СТАТУА СЕ НАЛАЗИ У НАЦИОНАЛНОМ МУЗЕЈУ У НАПУЉУ

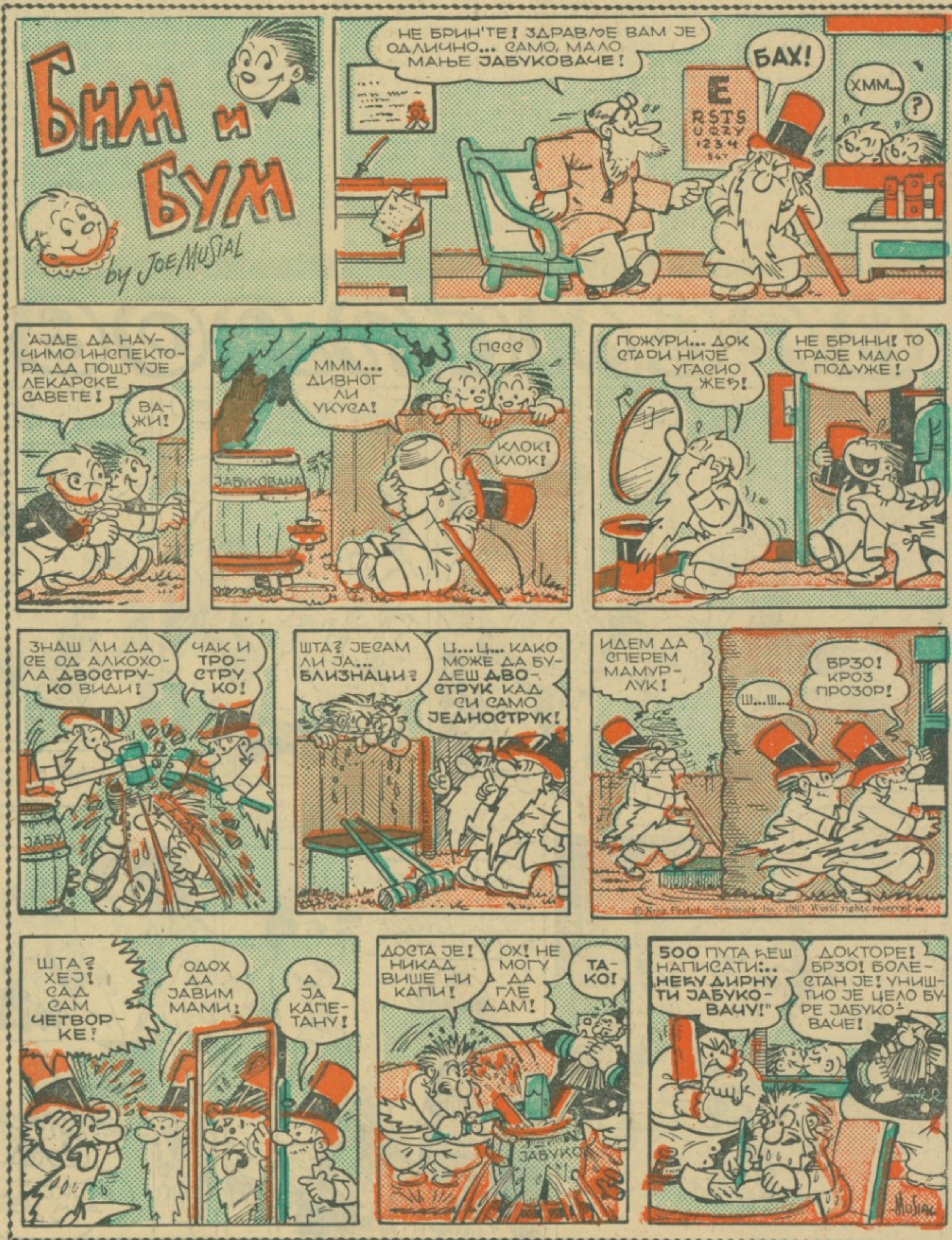
обезбедивши њихово савезништво у Азији је постигао низ победа. Уништио је непријатељске флоте али је побеђене поштедео од освете и убијања. Мада још није имао 30 година вратио се у Рим овећан славом и обасут цвећем, као победник коме су клицали.

Приређивао је велике гладјаторске свечаности. Први пут су Римљани имали прилике

Машинско апстрактно сликање

Реч „ручни рад“ вероватно ће убудуће стајати на свим апстрактним сликама које су сликане по „старој методи“. Шпански сликар Мануел Мингранс бори се за нови пра-

вац. Он је изумео „машинску сликању“ која, како каже проналазач, „у року од неколико минута производи уметнички вредне апстрактне слике“.

И свињски реп нешто значи

Да ли је важно да је свињски реп савијен у правцу кретања скакачке на сату или у обратном правцу? На први поглед изгледа да то није ни од какве важности. Али у ста-

ро доба то је било од велике важности. Неки људи веровали су да ако је реп савијен у правцу кретања сатне скакачке онда се такве свиње много боље хране од оних других, код којих је реп савијен у супротном правцу. Међутим, модерна истраживања су утврдила да то не мора бити тачно. Па ипак је утврђено да се према репу може ценити карактер свиње. Ако је реп савијен у било ком правцу сатне скакачке свиња је врло снажна и самозадовољна. Ако је реп прав и виси надоле свиња је благе нарави и лако се гоји. Али ако је реп опружен уназад треба се добро чувати такве свиње јер напада људе.

ДРЕСИРАЊЕ ПАСА — ТЕЖАК И НАПОРАН ПОСАО

Већ дуги низ година филм а касније и телевизија популаришу подвиге Рин-Тин-Тина, легендарног вучјака, извидника који демаскира издајнике, на даљини уме да науши опасност, у моменту кад је потребно скаче на непријатеља који демаскира издајнике, на све то ради интелигентно, брзо и ефикасно. Рин-Тин-Тин се може упоредити са неким од најбољих међународних артиста. Али све ово ни Рин-Тин-Тин није одмах знао. Он је дресирани пас а уметност дресирања је тежак и напоран посао. Потребне су недеље, месеци па чак и године стрпљивог рада. Дресура пса је позната од најстаријих времена. Египћани су их дресирали за лов, Грци за циркус а Римљани за одбрану својих градова и логора.

Постоји прича, малу познату, која доказује да и дресура пса може покатак да да лоше резултате. Сви смо чули за чувене гуске са Капитола које су својим гакањем спале Рим од галске инвазије. У то време поред гусака на Капитолу се налазио и сталан чор дресираних паса. Кад су галски извидници јуришали на град на седам брежуљака пси који су се налазили у првом реду страже нису ни репом мрдаули. Историчари не кажу шта је узрок овом „псећем издајству“. Због тога су уместо паса у историју ушле гуске. Да би их казнили Римљани су смислили свирепу освету: годинама после

КАНО ЈЕ ЗА 18 МЕСЕЦИ УПОРНОГ РАДА НАУЧИО ДА ПРЕДВИДИ СВЕ ПРЕПРЕКЕ ПА ЈЕ ЧАК ПОСТАО И ЛУКАВИЈИ ОД СВОГ ДРЕСЕРА.

овог догађаја могле су се видети на римским улицама гуске које су седеле у курулској столици (знак највишег достојанства у Римљана) поред разапетог пса.

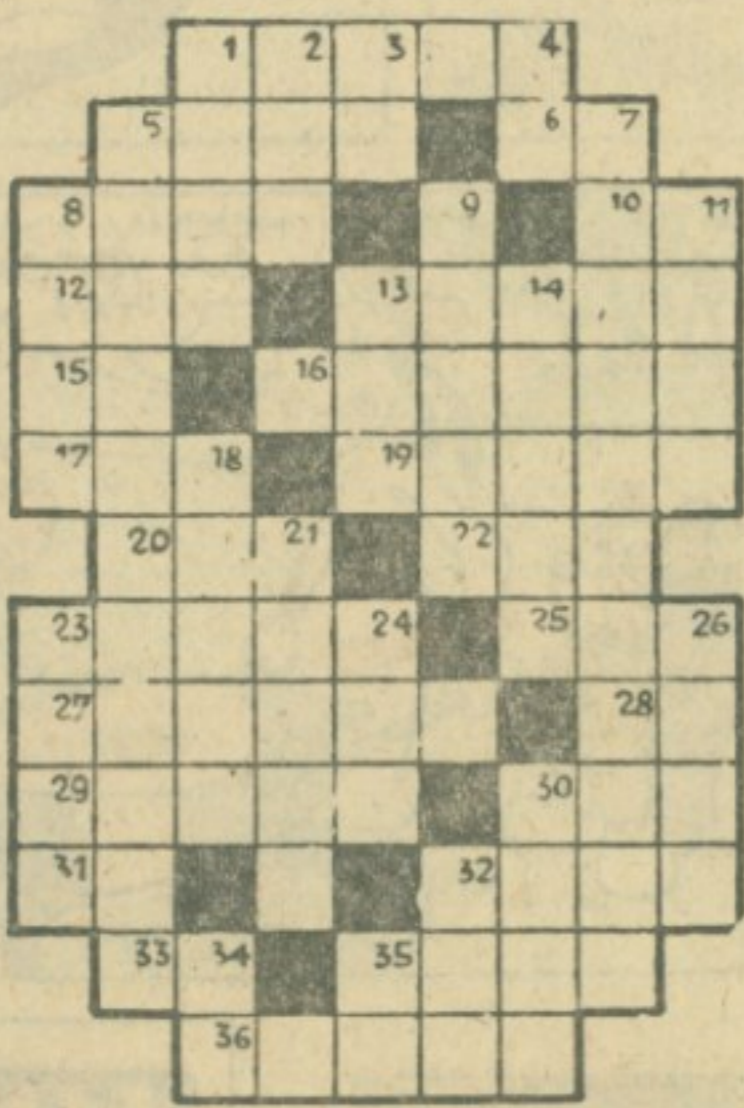
Треба рећи да је отада прошло много времена и да гуске од овог „свог подвига“ никад више нису заблистале, на супрот псима.

ВАРШАВСКИ ПЧЕЛАРИ

Варшава је не само велики градски и индустријски центар већ такође и... пчеларски. У пољској престоници се налази 400 пчелара са 2500 кошница које дају више од 10.000 килограма меда годишње.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) француски сликар (Пол), 5) река у Француској, 6) перлу, 8) оток језера Ладоге, 10) хемијски знак за алуминијум, 12) некадашња турска титула, 13) део главе код слонова, 15) два слова, 16) држава у Африци, 17) прилог за време, 19) ново кошњано ткиво које се отвара на месту прелома, 20) тенисни термин, 22) део, 23) врста птице, 25) део терезија, 27) лако запаљива течност, 28) слово латинице, 29) алат, 30) мера за силу у систему мера, 31) узвик, 32) личност из Дизнијевих стрипова, 33) мера за површину, 35) тунђан, 36) наша планина.

Усправно: 1) буљина, 2) женско име, 3) предлог, 4) хемијски знак за натријум, 5) издавање из неке целине, 7) предрачуни, 8) град у Француској, 9) турски султан (14. в.), 11) држава у Индонезији, 13) торба, 14) врста колача, 18) америчка стена књижевница Хелен, 21) мера за дужину, 23) бачва код Вихала, 24) град у Немачкој, 26) река у Француској, 30) град у Бенгалу, 32) погодак

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА Водоравно: 1) кварт, 6) дванасти, 8) ара, 15) роб, 16) то, 17) атом, 19) да, 20) ас, 21) ав, 22) бр, 23) инат, 25) РР, 26) аза, 27) ар, 29) измаглица, 32) дар, 33) Рим, 34) Категат, 37) видик.

Усправно: 1) квар, 2) В(учо) А(лександар), 3) анатом, 4) рп, 5) Тино, 6) црна, 7) Коста, 8) оса, 10) ето, 12) Ерос, 13) но, 18) Тар, 19) два, 21) анал, 22) брзак, 23) изгред, 24) Тацит, 25) Рид (Чарис), 26) И(во) А(ндрис), 28)

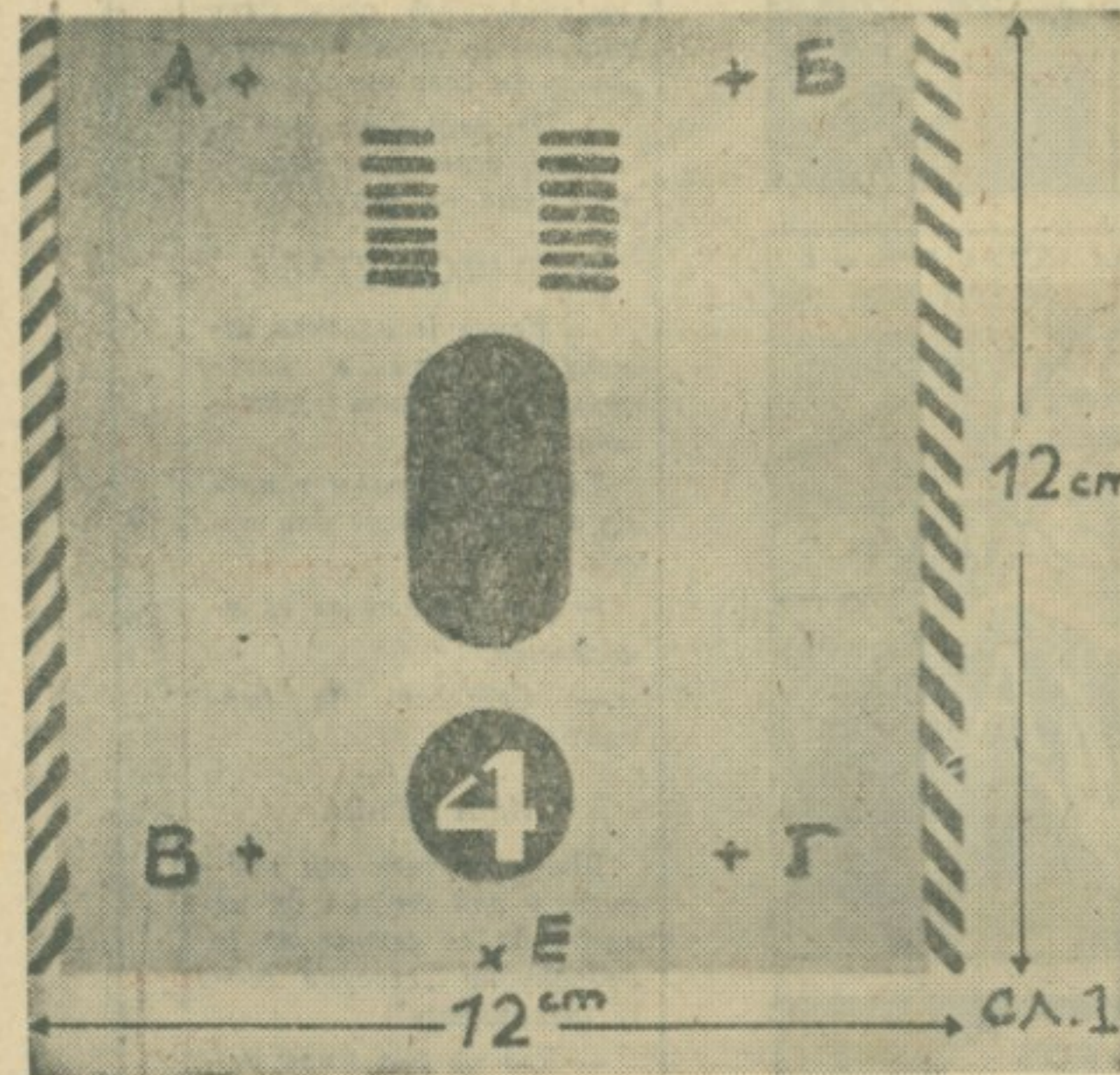
НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

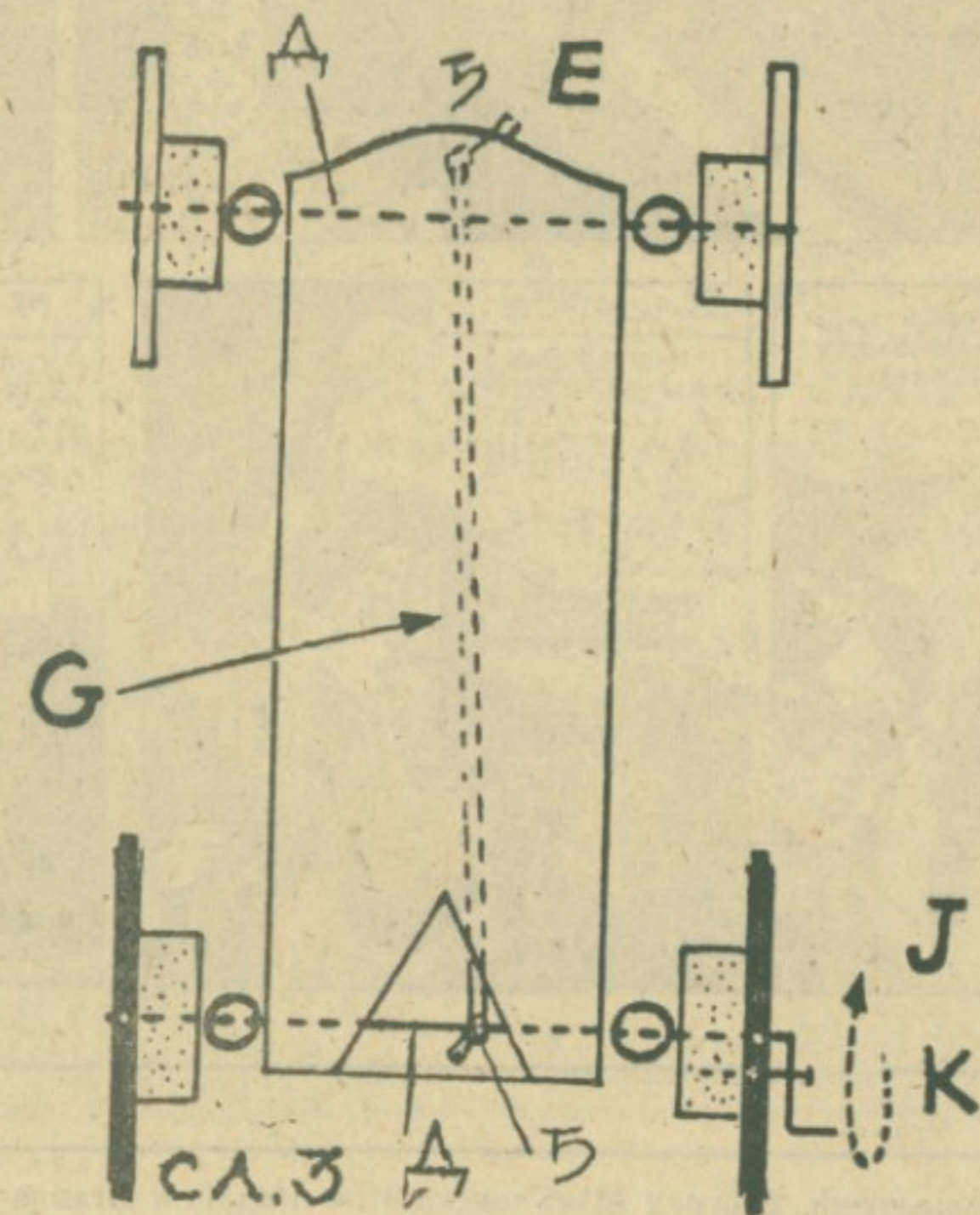

»ПРАВИ« АУТОМОБИЛ

Направите мали аутомобил сами: пресеките са слике 1 на чврстим бристол папиру, према датим димензијама — каросерију. Изрежите и залепите дужином по ивицама које су означене косим линијама и мало спљоштите цео цилиндар. Пробушите рупе у тачкама А, В, В и Г да бисте провукли осовине од лице (Д) за точкове. Ластич (Г) везајете за задњу осовину и пролазите кроз целу шупљину аутомобила (Б) до тачке Е где ћете га чилом пробадеом кроз заобљени део Х учврстити и по потреби навијати.

Направите и четири точка од картона са пречником од 5 см, залепите их за комаде запушача и ставите по једну перлицу као што видите на слици 2 и 3. На једном задњем точку нека буде продужена осовина у ручицу (Ј) коју ће, пошто се ластич навије држати чнода (К). Одсечак крута

од 6 см послужиће за наслон возача. Обојте вашу тркачку кола, увртите ластич, дигните чнода на задњем точку и пустиће их да појуре. (Да бисте спречили квар на задњим точковима, ако је ластич сувнише заврнут, залепите око њих ластич (Л).

Јесће ли већ чини да...

... у пиварама ће ускоро бити стаклене флаше замењене пластич-

ним. Машина за пуњење „избациваће“ их брзином митраљеза.

... Емерих Имре Калман (1882—1953), уз Франца Лехара (1870—1948) највећи је мађарски композитор оперета и истовремено један од најистакнутијих представника бечке оперете.

... Кавалче је мала усна свирала у Македону. Обично се прави од шимшира и на

својој дужини од 32 до 36 см има шест до седам рупица које се запушавају прстима да би се добио одређени звук.

... Бенџамин Бритн, амерички композитор написао је музику на текстове Микеланђелових сонета.

... у Низоземској књига са највећим tiraжом — 450.000 примерака — је ред војње.

... у Лиону је Грејс (Кели) од Монака отворила ружичњак са два

милиона шибова који су већ пролетом били у пуном цвету.

... крива кула у Пизи се исправља, утврдио је последњим мерењем професор Силвио Баларини који је за дужин да стално контролише њено стање.

... у Цариграду је радило 1874. године само једно позориште, а већ следеће године шест: једно турско једно јерменско, два грчка, једно француско и италијанска опера.

... концертмајстор је главни виолиниста који води прве виолине и изводи по потреби со-

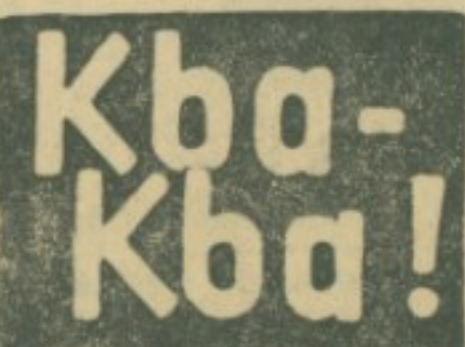
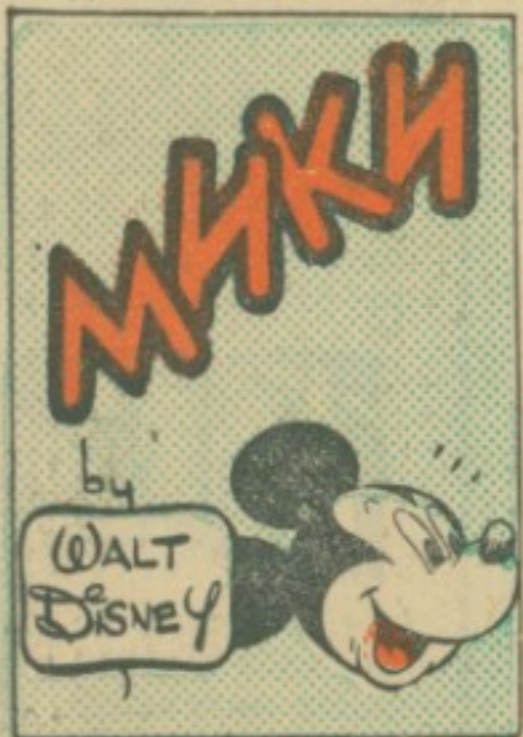
ло тачке. Он помаже диригенту при вежбама а често га и замењује.

... у Федералној Немачкој Републици рођено је 1963. године 1.054.079 деце што чини око 183 на 10.000 становника. Овај број представља годишњи рекорд у рађању после другог светског рата.

... 1875. године у Паризу је било: 23 позоришта сем тада отво-

рене „Académie nationale des musiques“; а у целој Француској 392 позоришта.

Уређује Паја Патак

ВРЛО ДОБРО

— Врло добро, Гајо, — каже учитељ — у твојим задацима већ осам дана има много мање брешака. Да ли ти сада више учиш?
— Не, господине. Али има већ осам дана како је ујка Паја на путу.

РАЗУМЕО ПИТАЊЕ

— Какава је разлика између светлости и електрике? — пита учитељица.
Гаја се мешколи у клици и најзад диже два прста.
— Кажу! — позва га учитељица.
— Светлост је бесплатна.

ИМА ПРАВА

Шили се увек сви подсмевају али он зна да не вреди да се секира па је доброћудно „створио своју филозофију“.
— Кад не бих имао непријатеља зар бих могао да знам ко су ми пријатељи!

НЕМОГУЋНО

Вративши се из Дакара где је био запослен као ноћни чистач Шила се побуни кад га је Паја упитао какве су боје људи тамо:
— Како могу да знам? Спавао сам дању јер сам радио ноћу — а ноћу их види ти!